

13de Aarg.

1882.

24de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af K. Thronsen.

15de Juli. — 13de Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aar i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa de 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behøve at melde sig snarest muligt.

Adresse: R. Thronstjen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

☞ 7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Landleege J. Q. Taylor garanterer Enhver en kundig og omhyggelig Udførelse af alt til Huset behørende Arbejde for moderat Betaling. Speciel Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Alle Guldfyldninger udføres efter nyeste Methode og saa billigt som Arbejde af bedste Slags kan gøres.

Office over Ben Bears Clothing-Store,

Decorah, Iowa.

J. J. D. Gremm

følger

Pianoer, Orgler, Violin-Strenger, Sy-Maskiner, Næse, Naale etc.

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med nogen Anden.

☞ **Pianoer og Orgler stemmes, og Arbejdet garanteres.**

Office i C. B. Shepards Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonards Bog-Store ligeoverfor Postofficeet.

1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

13de Aarg.

15de Juli 1882.

13de Hefte.

Johan Husz.*)

Johan Husz blev født den 6te Juli 1369 i den lille bøhmiske Landsby Husinecz's nær ved den bairiske Grænse. Der fortælles os intet Nærmere om hans Barndom. „Vi kunne blot i Tanken forestille os Bondedrengens hjemlige Hytte i det skønne Bjergland, den lille Landsby, hvor de eneste Bygninger, der ragede op over de lave Hytter, vare Klosteret og Mikolauz af Husinecz's Borg; denne var Egnens Herre og Reformatorens senere Beskytter og Ven. Vist er det isølge Husz's egne Ord senere i hans Liv, at der var Intet i hans Opdragelse eller Omstændigheder, der var beregnet paa at hæve ham over den ydmyge Stilling, hvori han var født; men hans alvorlige, tankefulde Væsen og hans Løst efter Rundskab viste allerede tidlig hans Forældre, at Sønnen ikke var noget almindeligt Barn. Han slugte snart al den Værdom, som det nærliggende

Kloster kunde yde ham, og da han forgjæves havde bønfaaldt de forfærdede Munkes om at lære ham de dødes Sprog, som de selv Intet kjendte til, drog han for at fuldende sine Studier til Universitetet i Prachalitz. Der fordybede han sig i Studiet af Klassikerne med al den Iver, som et Mennekte kan vise, der har naaet et Længe forønsket Maal, og ikke tilfreds med den Rundskabsmasse, han kunde samle ved et mindre Universitet, forfærdede han sin Moder ved sin Hjemkomst med de Ord: „Med Guds Hjælp vil jeg endnu besøge Prag“.

I Prag, hvor Keiser Karl den Tjerde havde grundet det første tyske Universitet, som dengang just stod i sin fulde Blomst og blev besøgt af mange tusinde Studenter, fortsatte altsaa den unge Husz, dertil hjulpen af mægtige Venner, sine i Prachalitz begyndte Studier. Han tog Magistergraden, blev udnævnt til Profes-

*) „Livsbilleber af Kripti Kirkes Historie. Meistendels efter det Tydske ved A. F. W. J. Pnyh, cand. theol. Gjøvif. E. D. Bobbing's Forlag. 1880.“

for og snart efter til Formand (De-tanus) for det theologiske Fakultet. Mere bekendt blev han imidlertid, da han i 1402 blev kaldet til Prest ved Bethlehems-Kapellet, en Kirke i Prags Gamleby, som en from bøhmisk Raadsherre, Johan af Milheim, havde bygget af egne Midler med den sædagne Bestemmelse, at der i den, istedenfor den latinske Messe, skulde blive prædikeret paa Bøhmisk. Skarer af Tilhørere strømmede hver Søndag til Bethlehems-Kapellet, deriblandt den fromme Dronning Sofie, der havde valgt Huj til sin Skriftefader, og en stor Del af den fornemme Adel. Huj var en særdeles god Prædikant. Hans Sprog var klart og overbevisende og ofte rent henrivende. Hans Prædikener vare strengt bibelske, hvad der dengang i Prag som overhovedet i Kristenheden var noget ganske Uørt; med en Alenhed, som ikke tog Hensyn hverken til det Gne eller Andet, revsede han Folkets Synder, saavel de Fattiges som de Riges, Hoffets som de lavere Stænders. Dertil kom Personens store Alvor, hans mønsterværdige Liv, hans kristelige Fromhed, hans Mildhed og Forekommenhed ligeoverfor Andre, hvilket snart vandt ham Folkets Kjærlighed i en høj Grad.

Huj's Navn blev endnu mere bekendt ved følgende Tildragelse. I den lille brandenburgske By Wilsnaek skulde paa en Oblat have vist sig Spor af Kristi Blod og derved den katholske Brødsforvandlingslære være bleven bekræftet. Som Følge heraf var Wilsnaek bleven et berømt Balsfartssted, til hvilket langvejsfra, baade fra Brandenburg, Polen, Schlesien og Bøhmen, Tusinder af Pilegrimme drog hen for personlig at

nyde godt af Relikviens vidt omkring priste Underkraft. Huj traadte op mod denne Overtro (efterat han paa sin Erkebiskops Opfordring havde forviiset sig om, at det Hele ikke var Andet end et grovt Bedrageri) baade i Skrift og Tale og med en saadan Kraft, at Wilsnaek ganske tabte sin Tiltrækningskraft som Balsfartssted.

Man kan let tænke sig, at de Geistlige, fornemmelig Tiggermunkene, i Prag ikke vare synderlig tilfredse med Huj's Optraeden i denne Sag, især da han ikke tog i Betænkning fra sin Prædikestol i Bethlehems-Kirken at revse deres Havesyge, Uergjerrighed og verdslige, udsvævende Liv. Allerede to Gange havde de indleveret til Erkebiskopen af Prag et Klageskrift over ham — dog uden Nytte; thi Erkebiskopen billigede hans Optraeden og hørte ofte paa hans Prædikener.

Imidlertid maatte en Mand med den dybe Skriftkundskab og den personlige Erfaring om Synd og Naade, som Huj var i Besiddelse af, efter kortere eller længere Tid komme til Kundskab om den katholske Læres Uskriftmæssighed og dermed ogsaa dens Bildfarelser. Men saasnart dette stede, og der af Budsprædikanten blev en Reformator, traadte den katholske Kirke som een Mand op mod ham, og der opstod en Kamp paa Liv og Død, som kun kunde ende med det ene eller det andet Parties Nederlag.

Til denne reformatoriske Optraeden blev Huj derhos ogsaa bevæget ved Paavirkning fra England. Universitetet i Oxford besøgtes nemlig ofte af Studerende fra Prag, og disse medbragte Wilels's Skrifter, der snart baade bleve høit beundrede og heftigt

angrebne. Til Witlefs begejstrede Tilhængere hørte ogsaa den unge Ridder, Hieronimus af Prag, en Ungdomsven af Hus, men ellers en Mand af fuldstændig modsat Karakter, vistnok besjælet af en inderlig Kjærlighed til Sandheden, men ogsaa af en rastløs Iver, der drev ham urolig om i Verden. Snart var han i Oxford, Paris, Prag og Wien, snart i Rusland, Ungarn, ja endog i Jerusalem, og overalt, hvor han kom, vakte han ved sine witlefianske Lærdomme, som han foredrog med glimrende Begavelse, den største Opsigt.

Den rolige og besindige Hus vilde paa ingen Maade gaa med paa Alt, hvad Witlef havde lært. Saaledes holdt Hus sig strengt til den katolske Lære om den hellige Nadvere, hvilken Witlef havde bestridt. Derimod maatte han erkjende mange af Witlefs Anskuelser for at være bibelske, og han omtalte ofte Witlef for sine Tilhørere i Bethlehems-Kapellet som en ægte Kristi Discipel og et trofast Evangeliets Vidne. Denne Sag angaaende Witlef og hans Lære var dengang Dagens brændende Spørgsmaal i Prag, og det satte Sindene i livlig Bevægelse. Paa alle Prædikestole og Kathedre blev der stridt derom, Folket tog Parti for den ene eller anden Retning, store Forsamlinger af Borgere og Studenter bleve ofte holdte, hvor man under stormende Forhandlinger stredes om Witlefs Lære, og næsten bestandig optraadte Hus som Forskjemper for det witlefianske Parti. Den nye evangeliske Retning havde sine Hovedmodstandere blandt de tykke Professorer og Studenter, medens Bøhmerne saagodt som uden Undtagelse stod paa

Witlefs Side. Men Tyskerne havde Overbægten ved Universitetet, da de havde tre Stemmer, men Bøhmerne kun een. Saaledes lykkedes det det tykke Parti gjentagne Gange at drive igjennem en Universtitetsbeslutning, ved hvilken 45 Sætninger fra den engelske Reformators Skrifter bleve fordømte og deres videre Udbredelse ved Universitetet forbudt. Dermed vilde nu Striden ialfald foreløbig været endt, dersom ikke et Tilfælde var kommet Hus til Hjælp. De Tyske bleve nemlig i et andet Spørgsmaal uenige med den bøhmiske Kong, Wenzel, og deraf benyttede de Evangeliske sig til at faa udvirke hos Kongen en Forandring af de hidtil gjældende Stemmeregler ved Universitetet, saaledes at Tyskerne kun fik een, men Bøhmerne tre Stemmer. Skjønt dette nu egentlig ikke var andet end Fornægtelse af en gammel Rettighed, foranledigede dog Offentliggjørelsen af denne Beslutning den vildeste Larm, og Udgangen herpaa var, at i 1409 flere end fem tusinde tykke Studenter med sine Professorer, Doktorer og Magistre i Spidsen forlode Prag og begave sig til Leipzig, hvor de grundede et nyt, fuldstændig tykt Universitet.

Nu havde Hus og hans Tilhængere Overbægten ved Universitetet. Hus selv blev Rector for det saaledes omordnede Prager-Universitet. Hos Kong Wenzel stod han i høi Gunst; Dronning Sofie besøgte fremdes som tidligere Bethlehems-Kapellet, Tilløbet til hans Prædikener var lige stort som før, og hans Taler vare endnu alvorligere end tidligere, og det gjorde det dybeste Indtryk paa Tilhørerne, naar den magre Mand med det blege, tungsindige

Ansigt skildrede i mørke Farver Kirkens Fordærvelse og derpaa af den hellige Skrift efterviste, hvorledes Kristi Kirke og dens Tjenere skulle være efter Kristi og hans Apostlers Exempel.

Med hans Indflydelse vovede imidlertid ogsaa hans Modstanderes Forbitrelse. Især fik han en mægtig Fiende i Erkebiskop Sbynko af Prag. Denne havde før været Hus meget bevaagen; men da nu Hus's reformatoriske Retning traadte klart frem for Dagen, løsfagde han sig fra al Forbindelse med ham og gjorde det til sin Livsopgave at undertrykke den evangeliske Bevægelse i sit Bispedistrikt. Det nyttede imidlertid ikke Erkebiskopen at henvende sig til Kongen; denne svarede nemlig kun: „Saalænge Mester Hus prædikede mod os af denne Verden, frydede J eder og sagde, at Guds Land talte gennem ham. Nu er Turen kommen til Eder“. Sbynko klagede derfor til Rom; han skrev, at Hus var en Tilhænger af Wiclef og udbredte denne fjætterske Meninger i Prag, ja i hele Bøhmen. Svaret lod ikke længe vente paa sig. I 1410 kom der en pavelig Bulle til Prag, der naturligtvis i Et og Alt var efter Erkebiskopens Ønske og bemyndigede ham til at træffe alle de Forsøininger, der vare nødvendige til Kjættariets fuldstændige Udryddelse. Nu mente Erkebiskopen, at han havde Ret og Magt til at foretage alvorligere Skridt imod Hus. Først forbød han ham at prædike i Bethlehems-Kapellet. Derpaa bad han om, at Alle, der eiede Skrifter af Hus, maatte være saa gode at aflevere dem i hans Palads; han ønskede nemlig at undersøge, hvorvidt der i dem var

udtalt fjætterske Meninger, forat han saaledes kunde affige en saameget mere begrundet Dom. De Studerende anede ikke Uraad, men bragte sine Bøger til Bispen. Men stor blev deres Harm, da Erkebiskopen efter en foregiven Undersøgelse erklærede Bøgerne for fjætterske, og over to hundrede og sexti af dem blev under Afhyngel en af Te deum og under Klokkernes Rimen opbrændte paa Gaardspladsen i det erkebiskopelige Palads; den følgende Dag blev der efter paa en høitidelig Maade Kirkens Ban udtalt over Hus og hans Venner.

Dette var Tildragelser, som vakte den heftigste Gjæring og Forbitrelse i Prag. Vi have endnu de Spotteviser, som bleve sungne paa Gaderne og foran Erkebiskopens Vinduer. Universitetet nedlagde en kraftig Protest mod disse voldsomme Forholdsregler, og der manglede ikke Meget paa, at der mellem de ophidsede Partier skulde være kommet til blodige Sammenstød.

Hus talte med rolig Spot om denne Banstraale. „Da Paven fik vide“, sagde han, „at Bøhmerne bødiede Ordet til Ordet fra Gud, stiftede han ikke Peter og Johannes for at bede for Bøhmerne og lægge Hænderne paa dem, at de maatte faa den Hellig Land, men sendte nogle ondskabsfulde Personer fra Bøhmen tilbage igjen og bød i sin Bulle, at Guds Ord ikke maatte forkyndes i private Kapeller.“ Ligeoverfor det erkebiskopelige Forbud mod at prædike i Bethlehems-Kirken, fandt Hus sig bunden af sin Samvittighed til at fortsætte med sin Prædikegjerning. Man maa adlyde Gud mere end Menestene. Til Paven sendte han

en Henvendelse, hvori han besværede sig over den Aret, som var vederfarede ham, og særlig over, at han var bleven forbudt at prædike, idet han paa beraabte sig den hellige Skrift som Støtte for Alt, som han havde lært og skrevet.

Men det var ikke Huf's Mening at give efter paa noget Punkt, uden at han først var bleven overbevist om at have farede vild. „Fra mine første Studiedage har jeg gjort mig til Regel“, sagde han, „med Glæde og Ydmyghed at opgive min tidligere Mening, naar jeg om hvilkensomhelst Gjenstand hørte en rigtigere Anskuelse fremsat“. Men han tyrede fremdeles: „Jeg vil forsvare indtil Døden den Sandhed, som Gud Herren har givet mig at erkende og særlig den hellige Skrifts Sandhed, da jeg ved, at Sandheden er mægtig og forbliver i al Evighed. Og dersom Frygt for Døden skulde strække mig, saa haaber jeg paa min Guds og den Helliglands Bistand, at Herren vil give mig Standhaftighed; og har jeg fundet Naade for hans Dine, vil han skjænke mig Martyr døden“. Smid- lertid skulde det ikke komme saa vidt for det Første. Erkebiskopen maatte indse, at han med sin hidtil udbviste Strenghed ikke havde udrettet noget Andet, end at han havde reist en saa mægtig Uviljes Storm mod sig, at han knapt længere var istand til at modstaa den, og det kom derfor i Aaret 1411 til et Slags Udsoning, idet Huf offentlig frasagde sig al Delagtighed i de Rjætterier, for hvilken han var bleven anklaget, særlig angaaende den hellige Nadvere.

Dermed var der nu sluttet et slags Fred; men den skulde ikke blive af lang Varighed; der manglede kun en

ny Anledning til Strid, forat Kampen igjen skulde bryde Løs for fuldt Alvor, og denne Anledning kom snart.

Paa Pavestolen sad dengang Joha- han den 23de. Hans tidligere Navn var Balthasar Kosza. Som Kardinal havde han lokket Pave Alexander den 5te ned til Bologna, hvor denne pludselig døde paa en meget hemmelighedsfuld Naade; derpaa havde han selv, der af den offentlige Mening blev udpeget som Alexanders Morder, bestøget Pavestolen. Det fortælles om ham, at han tidligere skal have drevet Sørøveri, og at han var en Mand, der havde udgødt Strømme af Blod og havde bedrevet den væmmeligste Utugt. Samtiden skildrer ham i det Hele taget som en Person, der havde gjort sig skyldig i alle mulige Forbrydelser. Denne „hellige Fader“ var kommen i Strid med sin Nabo, den mægtige Kong Ladislaus af Neapel, og da han ikke var istand til ved egen Hjælp at kue denne, udtalte han Bannet over ham og hans Tilhængere og lod i den ganste Kristenhed prædike Korstog mod Ladislaus. Derhos lovede han Alle, som enten personlig deltog i Korstoget eller gav Penge dertil, almindelig Afslad for deres Synder. Paa sine Rundrejser i Tydskland kom de pavelige Afsladsprædikanter ogsaa til Prag: den pavelige Banbulle blev under Trommeslag oplæst i alle Gader, og paa tre Pladse i Staden blev der opstillet store Kister, der vare bestemte til at optage Afsladspenge. Alt dette maatte naturligvis være de Evangeliske til stort Anstød. Allermindst kunde Huf tie stille dertil. Efter at han først havde prædiket mod Afsladsvæsenet, lod han dernæst ved Opflag bekendtgjøre, at han

vilde affholde en Disputation om de pavelige Buller. I Nærver af en stor Mængde Studenter og Doktorer underkastede han her de pavelige Buller en meget skarp Undersøgelse og Bedømmelse og fremlagde paa sin sædvanlige klare og overbevisende Maade det pavelige Væsens Forfjert-hed. At prædike Korstog mod Kristne strider mod Kristi Kjærlighed, og det er Synd, naar Kirken griber til det verdslige Sværd ligeoverfor sine Fiender. Hvad særlig Afsladsvæse-net angaar, da var det ikke af Sand-heden; thi Synsforlædelse kan man ikke meddele efter Tagt for Penge; men Gud alene kan tilgive dem Syn-den, der gjøre alvorlig og oprigtig Bod. At Afsladen bliver prædiket paa Pavens, „Kristi Stedfortræders“, Befaling, beviser Intet; thi Kristus er sin Kirkes sande Hovedhjørneste-n, og naar Pavens Ord staa i Mod-sætning til Kristi Befaling, saa er Pavens dermed bleven til Antikristen, og det er da en Sambvittighedspligt ikke at være ham lydige. Derpaa traadte Hieronymus op og hudflettede i en fyrig Tale saaledes det hele Afsladsvæsen, at han om Ufstenen af de begejstrede Studenter blev bragt hjem i et fuldstændigt Triumfstog.

I det Hele var Hieronymus paa Grund af sin Hestighed vistnok til tvivlsom Fordel for den bøhmiske Re-formation. Heldigvis havde han Huf's Befindighed ved sin Side. Kirkehistorikeren Meander beskriver saaledes disse to Benner: „Huf var en temmelig rolig og besindig Mand, af et paa en Gang fast og dog mildt Sind, mere tilbøielig til Maadehold, i Besiddelse af en mindre mangesidig og forskjelligartet Begavelse og en mindre bevægelig Aand. Hierony-

mus derimod var fuld af Liv og Fry-righed og en driftig Aand; overalt tilbrog han sig Opmærksomhed, og overalt vakte han Modstand. Han havde saadanne Talegaver, at han rev Alle med sig; men han overstred i et Dieblit let de tilbørlige Grænser, og han behøvede en Huf's rolige Befindighed til at dæmpe sin Fver“.

Ved de i det Foregaaende omtalte Begivenheder havde Ophidselsen i Staden naaet en saadan Høide, at man ikke maa undre sig over, at der her og der blandede sig en uren Fld med i Bevægelsen. Saaledes kom det under Ledelse af den stormende Hieronymus og en kongelig Hofmand, Hr. von Waldstein, til et voldsomt Opløb. De pavelige Afsladsvuller bleve under Ledelse af en stor Folkemængde baarne gennem Ga-derne, forbi det erkebiskopelige Pa-lads, over Moldau-Broen, gennem Prag's Gammelby til det Sted, hvor Gabestoffen havde sin Plads, og her bleve Bullerne opbrændte paa nogle mægtige Baal. Endnu mere ondt Blod satte en anden Begivenhed. Tre unge Haanhvertksfolk havde under en Gudstjeneste i en af Prag's Kirker, da Prædikanten roste den pavelige Afslad, lydelig raabt: „Du lyver; af vor Magister Huf have vi hørt noget ganske Andet.“ Paa Ma-gistratens Befaling bleve de fængslede, og forgjæves drog Huf med to tusind Studenter foran Raadhuset; forgjæves erklærede han, at naar der var steet noget Galt, saa maatte Skyl-den ramme ham. Thi neppe havde man med gode Ord faaet fjernet Huf og den ham ledsagende Mængde, førend de tre Ynglinger bleve hen-rettede. Nu steg Bevægelsen over alle Grændser; Raadhuset blev stor-

met, de skyldige Øvrighedspersoner flygtede; man smurte Martyrernes Blod paa sine Klæder, Ligene bleve førte omkring paa en forgyldt Baare, indhyllede i hvide Lignklæder og under Uffhængelsen af Salmer baarne til Bethlehems-Kapellet, hvor de bleve begravede, medens Studenterne sang over deres Grav: „De ere Helige, som have hengivet sit Liv for Kristi Evangelium.“

Smidlertid var Erkebiskop Sbynsko død, og hans Eftermand bekyndrede sig lidet om kirkelige Anliggender. Prags Presteskab fandt sig derfor bespøjet til at foretage de fornødne Skridt mod Husz hos Paven. De gamle Klager om hans willesianste Rjætter bleve fornyede, og hans Optræden mod de pavelige Banbullen blev fremstillet paa den for Husz ufor- delagtigste Maade. Der skulde mindst to bringe Johan den 23de i Garniff. Der kom en ny pavelig Bulle, som udtalte Kirkens Ban over Husz, og som skulde kundgjøres i samtlige Prags Kirker under Klokketimen. Bethlehems-Kapellet skulde jebnes med Jorden. Man skulde bemægtige sig Husz's Person; ethvert Sted, paa Land og i By, hvor han opholdt sig, blev belagt med Interdikt. — Da dette blev bekjendt i Prag, vilde de strenge Katholiker strax bringe Dommen over Bethlehems-Kapellet til Udøvelse, og de indsendt sig derfor bevæbnede udenfor sammes Væg. Men da Husz just stod paa Prædikestolen, og som altid en talrig Tilhørerkreds var samlet om ham, vovede de ikke at gjøre Noget. Smidlertid blev Banet over Husz oplæst fra alle Prædikestole, og Staden blev belagt med Interdikt. Husz's Stilling blev nu

betænkeligere end nogenfinde. Men han valkede ikke et Dieblif; han vidste, at han havde Guds Ord, den ubedragelige Sandhedens Rilde, paa sin Side, og han lærte mere og mere kun at støtte sig til Bibelen. Han erklærede derfor, at han ikke var bunden af Paven's uretmæssige Banlysning, og han beraabte sig, da han nu ikke længere kunde finde Ret for nogen mennekelige Domstol, „paa den eneste ubestikkelige, retfærdige og usvigelige Dommer Jesus Kristus“. Derpaa forlod han i December 1412 paa Kongens Raad Prag, forat Byen kunde blive befriet for det frygtelige Interdikt; han drog til en Ven, der boede ikke langt fra Prag — i den selvsamme Egn, hvor senere Husz'erne byggede sin berømte Stad Tabor.

Tienden jublede, da Husz, den evangeliske Bevægelses Hoved, var fjernet fra Prag. Men Husz's Fjernelse tjente kun til Evangeliets videre Udbredelse. Medens en af hans Disciple overtog hans Stilling som Prædikant i Bethlehems-Kapellet, var ogsaa han selv fremdeles utrættelig virksom for Guds Riges Fremme. Han prædikede hyppig paa de Steder, som laa omkring det Landgods, hvor han opholdt sig, og Landbefolkningen strømmede til milevidt fra for at høre hans Prædikener. Han forfattede en Række Skrifter i det bøhmiske og latinske Sprog og udviklede deri udførligere sine Lærdomme. Især ere hans Breve af Bigtighed; disse skrev han dels til sine Venner, dels til sin elskede Bethlehems Menighed. I disse Breve, som høre til de skønneste, som en kristelig Sjælesørger vel nogenfinde har rettet til sin Menighed, formaner han sine tidligere Til-

hørere med apostolisk Kjærlighed og Fæderlighed til Trost og Standhaftighed under alle indbrydende Forsølgelser. Saaledes skriver han blandt Andet kort før Juleaften 1413: „Mine Dyrebareste! Vor Herres Fødselsdag er nær. Derfor renser eders indre Hus, at det kan være rent for Synden. Hører, saameget I kunne, flittigt og andægtigt Guds Ord. Belysner Eder ikke om Fjenderne, der ville forhindre Eder fra at høre Prædikenerne i Bethlehems-Kapellet“. I selve Julehelgen skriver han saaledes: „Omendkjønt jeg nu efter Legemet er stilt fra Eder, saa jeg ikke længere kan prædike Guds Ord for Eder, saa nøder dog den Kjærlighed, med hvilken jeg omfatter Eder, mig til at komme til Eder for idetmindste at tale nogle Ord til Eder“, hvorpaa han lægger dem Julefestens Betydning paa Hjertet. I et andet Brev erindrer han dem om sin tolvbaarige Virksomhed blandt dem. Han skriver: „Gud er mit Vidne, hvorledes jeg i mere end tolv Aar har arbejdet blandt Eder med Forhøvelsen af det guddommelige Ord, og hvorledes det var min største Trøst, naar jeg erfarede Eders Flid i Guds Ords Hørelse og fornam, hvorledes Mange gjorde sand og oprigtig Bod. — Dette Brev har jeg skrevet til Eder, forat I maa være standhaftige i den erkjendte Sandhed og trods Eders Fjenders Trusler vedblive at høre Guds Ord. Thi Gud er trofast, og han skal befæste Eder og bevare Eder mod det Onde“. Hyppig forekommer der Anelser om hans forestaaende Martyrdom; men han ser den imøde med den største Freidighed og Længsel, men tillige med den faste Tillid, at,

om end hans Person skulde bukke under i Kampen, skulde dog Sandheden, Guds Ords Sandhed, gaa seierlig frem af al Strid. Han formaner sine Menigheder: „Beder for dem, som forkynnder Guds Ord iblandt Eder, beder ogsaa for mig, at jeg med stedse større Kraft kan skrive og prædike mod Antikristens Ondskab og forsvare Guds Sandhed. Men Kristus siger: Jeg er med Eder alle Dage indtil Verdens Ende. Men er han hos os, den sande Gud, hvem vil da kunne bestaa i sin Ondskab mod os? Men vider, at jeg ikke undslaar mig for at hengive dette elendige Legeme for Guds Sandhed; thi hvo, der dør for Kristus, han seirer og vil blive befriet fra al Elendighed og opnaar evig Glæde. Til denne føre den Herre Jesus Kristus os Alle!“

Omtrent to Aar havde Husz tilbragt udenfor Prag, da han paany skulde optræde paa Verdenshistoriens Stueplads, idet han nemlig af den daværende Keiser Sigismund blev opfordret til at fremmøde paa det almindelige Kirkesmøde i Koftniz.

Kristenheten har vel knapt nogen- sinde imødefaet noget Koncil med større Spænding end det, som sammentraadte i Koftniz i Aaret 1414. Man ventede Løsning af alle de Spørgsmaal, som dengang rystede Kirken i dens Grundbolde. Koncilet skulde bilægge den i Böhmen udbrudte husziske Strid; det skulde foranstalte en grundig Reformation inden Kirken baade paa Hoved og Lemmer,*)

*) „Hoved“ betyder paa dette Sted Kirkestyrelsen og den høiere Geistlighed med Paven i Spidsen; den „useitbare“ Pave antoges distinkt og saa at kunne reformeres med Hensyn til sit private Levnet og sin Hofholdning etc.

det skulde læge den mangeslags Skade og Brøst, af hvilke Kirken og ikke mindst dens Geistlighed led; det skulde endelig ogsaa bringe tilende det pavelige Skisma. Det var saaledes vigtige Opgaver, der forelaa.

Senhøstes 1414 strømmede fra Nord og Syd, fra Ost og Vest Afsendinger fra alle Kristenhedens Lande til Koftniz, og snart saa den gamle, tytte Rigsdag indenfor sine Mure en saa talrig og glimrende Forsamling, som knapt nogen By har haadt at opvise. I Spidsen for de verdslige Storfolk havde man Keiser Sigismund; desuden var der Gesandter fra samtlige Europas Konger og Herstere, fire Kurfyrster, fireogtyve Hertuger og Fyrster, mange Grever, Baroner og Adelsmænd fra alle Lande. Som Kirkens Repræsentanter kom foruden Pave Johan den 23de fire Patriarker, tredive Kardinaler, tre og tredive Erkebiskoper, Hundreder af Biskoper, Prælater, Doktorer osv. Og dette Tal voksede under Koncilet, saaat til sine Tider ikke mindre end sexti tusinde Fremmede, de høie Herrers Følge og Tjenerskab medberegnet, var nærværende i Koftniz, og den, der nu ser den fredelige Stad, vil neppe kunne gjøre sig et Begreb om, hvor broget og trangt det var paa dens Gader og Pladse for 470 Aar siden.

Hus vidste ret godt, hvor farligt det var for ham at vove sig til Koncilet i Koftniz. Men allerede forlængst havde det været hans høieste Dristelse at faa aflægge et Vidnesbyrd om Sandheden paa et almindeligt Koncil og der at forsvare sin Tro. Tillige sendte Keiser Sigismund ham et keiserligt Beidebrev, der stillede hans Person for alle Tilfælde under

Keiserens og det tytte Riges Beskyttelse og lovede ham uhindret Tilbagegaaelse til Bøhmen.

Endnu engang vendte han tilbage til Prag og talte med sine mange Venner og Kjære. Han efterlod hos en Ven og Discipel, Martin, et Brev, der viser, at han havde en temmelig stærk Forudfølelse af, hvad han gik imøde. Han skrev: „Jeg venter at møde ligesaa mange Fiender i Prag som vor Herre og Frelser i Jerusaleem — de ugudelige Præster, selv nogle Fyrster af anden Rang, og endelig disse Jarisfæere, Munkene.“

Han forlod Prag den 11te Oktober, ledsaget af flere bøhmiske Riddere, deriblandt den ædle Johan af Chlum, der med utrættelig Trofasthed stod som til det Sidste. I alle Stæder, hvor igjennem de drog, bleve de hjulpede med Jubel. Hus gjemte sig ikke, men reiste i fuldt presteligt Ornat og bekendtgjorde overalt ved Opslag, at han var villig til at tale med Enhver om den kristelige Tro og gjøre Regnskab for sin Være. Den 6te November holdt han under Tilværelse af en stor Folkestare sit Indtog i Koftniz.

Hus forholdt sig fuldkommen rolig, indtil hans Sag kunde komme for Koncilet; han vilde undgaa at vække noget Anstød. Han forlod aldrig sin Bolig, men læste daglig Messen i sit Hus og udarbejdede de Foredrag, som han havde tænkt at holde for Koncilet. Men desto ivrigere vare hans Fiender, der vare fulgt efter fra Prag, for ikke at lade ubenyttet noget Middel, der kunde bruges for at fremme hans Undergang. De vare utrættelig virksomme med at gjøre ham mistænkelig for Koncilet og at fremstille stedse nye Anklagepunkter,

hentedede ikke alene fra hans Skrifter, men ogsaa fra mundtlige Ytringer, ja endog fra opsnappede Breve. Den Virksomhed, som han havde udfoldet i Bøhmen, blev skildret med saa mørke Farver, som Hadet kunde hitte paa, og han selv blev fremstillet som en haardnakket Rjætter, en farlig Oprørrer og Revolutionær, og man lagde saa længe frist Næring til Jlden, at det endelig lykkedes fuldstændigt at indtage Kirfens Fædre mod Huß.

Saaledes fulgte snart den første Volds handling. Den 28de November indfandt der sig pludselig Affendinge fra Kardinalerne, og trods det kejserlige Leidebrev og Ridder Johans af Chlums Forestillinger blev Huß ført til et ved Bodensjøen liggende Dominikanerkloster, hvor han uden Videre blev puttet i et mørkt Fangehul. Først senere have de Katholiske for paa et Slags Maade at undskylde denne Voldsdaad opdigtet en Historie om, at Huß skulde have forsøgt at flygte og var bleven greben i en med Halm bedækket Bondevogn. Samtiden ved Jntet derom.

Keiser Sigismund blev først svært harm, da han hørte, at Huß var bleven fængslet og truede endog med, at dersom man ikke vilde give Huß fri, vilde han med Magt lade opbryde Dørene til hans Fængsel. Men svag og vanfølsom som han var, lod han sig snart overtale; „ligeoverfor en Rjætter burde man ikke holde sit givne Ord, og det vilde være en Synd, om den verdslige Magt vilde træde hindrende imod den geistlige.“ Nu var altsaa Huß fuldstændig uden Beskyttelse i sine Fienders Vold.

Fangenkabet var rigt paa mangeslags Lidelser. Han var belagt med Lænker om Hænder og Fødder, og

Fangehullet var fuldt af forpestede Dunster, saa han blev saa syg, at han flere Gange var Døden nær. Men han tabte ikke sin Troesfrimodighed, og Kristus var som altid hans Trøst og Styrke. I hans Breve til den kjære Menighed ved Bethlehems-Kapellet (ligesom i Pauli Brev til Filippenserne) ligger der den fuldeste Hengivelse i Guds Vilje. „Herren har befriet Jonas fra Fiskens Bug, Daniel fra Løvehulen, de tre Mænd fra Jldovnen; han kan ogsaa befri mig til sit Navns Ære og sit Ords Prædiken. Men dersom Døden kommer, — — — saa være Herrens Navn priset!“ Det er et skønt Vidnesbyrd om hans Ydmyghed og Syndserkjendelse, at han i et Brev gjør sig Bebrejdelser over, at han har været altfor hengiven til Schachspil og derunder til sine Lider været for lid sig, eller naar han en anden Gang klager over, at han desværre har givet formegen Agt paa skjønne Klæder og Mængdens Bisfald, eller naar han — paa samme Tid, som han var beredt til at lide Martyr døden for Sandhedens Skyld, — i sine Lidelser erkjendte Guds straffende Haand og skriver: „Jeg lider af Tandpine, og her i Fængslet har jeg været plaget af Blodopkastning, Hovedpine og Stensmerter; det er vel Straffen over mine Synder, men tillige Tegn paa Guds Kjærlighed til mig.“ Han har et sikkert Haab om Sandhedens endelige Seier. Saaledes skriver han engang: „Jeg haaber, at hvad jeg har talt under Taget, maa blive forkyndt fra Tagene.“

Først i Juni Maaned det følgende Aar fik han Tilladelse til, efterat han allerede havde været underkafstet flere Privatforhør for pavelige Kommiss-

fioner, at fremmøde til et offentlig Forhør for det hele Concil. Han havde imidlertid allerede i April Maaned paa de bøhmiske Ridderses Anmodning faaet et noget bedre Opholdssted i Kostniz's Franciskanerkloster, hvor han imidlertid maatte lide Meget af sine Bogteres Raahed. Her, i Klosters Refektorium, fandt den 5te Juni det store Forhør Sted. Ungen Advokat maatte understøtte ham; kun ledsaget af saa trofaste Venner blev han ført ind for den høie Forsamling. De høie Prælater dannede en tæt Række om ham; for denne Kreds stod da den lænkede Prests udtærede Skikkelse. Allerede ved Forhandlingernes Begyndelse viste det sig, at enhver Forstaaelse mellem de to Partier var umulig. Høj erklærede sig beredt til at tilbagekalde Alt, hvad han havde lært, saasnart man af Bibelen eller Kirkesædrenes Skrifter kunde vise ham noget Bedre. Men de forsamlede kirkelige Herrer vilde ikke vide Noget heraf; de forlangte en ubetinget Tilbagekaldelse og ydmyg Underkastelse under Kirkens Autoritet, og saasnart Høj vilde gribe Ordet for at forsvare sin Lære, opstod der en saa vild Larm, at man ikke kunde høre Mands Mæle.

Noget roligere gik det til ved de følgende Forhør den 7de og 8de Juni, ved hvilke Keiser Sigismund, saaledes som Høj havde ønsket, var tilstede. Nu bleve Anklagepunkterne oplæste enkeltvis, og Høj fik Tilladelse til at svare. Højs Opfatning af Kristendommen var imidlertid helt igennem evangelisk; den første Grundfætning for en evangelisk Kirke, at den hellige Skrift er Troens Kilde, havde han fremholdt paa mangfoldige Steder i sine Skrifter, og om Høj

end ikke med den Klarhed og Skarphed som Luther senere udtalte, at Mennesket bliver retfærdiggjort for Gud ikke ved sine egne Gjerninger, men ved Troen paa Frelseren, saa ligger dog dette overalt til Grund for hans hele Udvikling af Troeslæren. Under Forhandlingerne blev der forøvrigt ikke Tale herom. Hvad der var det svære Anklagepunkt ligeoverfor Høj, var, at han havde bovet at sætte sig op mod Kirkens Anseelse og at drage i Tvivl Kirkens ubetinget guddommelige Autoritet. Hans Hovedverk „Om Kirken“ var den Bog, paa hvilken de fleste Angreb stede; især anledes over, at han paa stod, at den kristelige Kirke kunde bestaa uden Paven som dens synlige Overhoved, da Kristus, dens uynlige Hoved, regjerede den; at han i sine Prædikener havde angrebet Geistlighed; at han havde lært, at Pavens verdslige Magt ikke var fra Gud, men fra Reiseren; at han i sin Strid med Paven havde apelleret til Kristus — og Lignende. Høj gjorde udsørlig Rede for alle disse Anklagepunkter. Omendstjont hans Kræfter vare medtagne af de af Fangenskabets forarsagede Sygdomme, og han i Concilet stod omgivet af lutter Fiender, som Time efter Time angreb ham med lidenstabelig Forbitrelse, forsvarede han sig med den største Ro og Mandsnærværelse. Snart anførte han Steder fra den hellige Skrift som Bevis for sine Aaastande, snart paaberaabte han sig Augustins og andre Kirkesædres Udtalelser, snart gik han løs paa sine Modstandere med sin sædvanlige skarpe Bevisførelse. Han bekendte uden Frygt sin bibelske Tro og lod sig ikke bringe ud af Fætning ved Prælaternes Ho-

vedrysten og Smil, saaat den ædle Ridder Johan af Chlum, da Husz udmattet blev ført tilbage til sit Fængsel, beundrende ikke ham imøde og trykkede hans Haand.

Husz's Forsvar gjorde dog intet Indtryk paa hans Dommere, der vare ganske forblindede i sin Tids Fordomme og kun betragtede ham som den farligste Rjætter og Kirkens Fiende, og han havde kun Valget mellem enten at tilbagekalde og afsværge de paatlagede Væretæninger og for Eftertiden lære det Modsatte eller at underkaste sig Koncillets Dom. For Husz stillede det sig imidlertid ikke tvivlsomt, hvad han havde at gjøre. Han beraabte sig endnu engang paa sin Samvittighed og vægrede sig for enhver Tilbagekaldelse, forinden han af Guds Ord blev overbevist om at have faret vild.

Saaledes endte Forhøret den 8de Juni.

Husz's Stræbne var dermed i Virkeligheden ogsaa afgjort. Efter Kirkens Love forijente han som en haardnakket Rjætter Døden paa Baalet. Han selv var fuldkommen forberedt derpaa og ventede daglig sin Dødsdom, om han end engang imellem grebes af Haabet om at undgaa Rjætterdøden. Han slutter et Brev til Vennerne i Hjemmet, dateret den 26de Juni næstefter, saaledes: „Dette Brev er skrevet i Fængsel og tænker under Venten paa Døden. Dog paa Grund af Guds Undforsælgelighed tør jeg ikke sige, om det er mit sidste; den almægtige Gud lever endnu, og han kan redde mig.“

Mærkeligt nok ulede Konciliet endnu fire fulde Uger med at fatte den endelige Beslutning angaaende Husz; maaske dette for en Del var

foranlediget ved, at der i denne Tid indløb gjentagne Breve fra Bøhmen til Keiseren og Konciliet, deriblandt et, der var undertegnet af 250 bøhmiske og mähriske Riddere, der beraabte sig paa Keiserens Leidebrev og forlangte Husz's Frigivelse. Desuden haabede man vel endnu stadig at skulle kunne opnaa en Tilbagekaldelse. Intet Middelt blev uforsøgt for at erholde dette. Flere Gange kom der Deputationer til Fængslet, deriblandt ogsaa af de mest anseede Kardinaler og Biskoper for at bevæge ham til Tilbagekaldelse. Man fremstillede det som en Ydmyghedens og Lydhighedens Pligt for ham at underkaste sig Kirkens og det samlede Koncil's Mening, da han dog umulig kunde anse saadanne Lærdomme for rigtige, der bleve forfaste som vildfarende af saamange lærde og værømtede Mænd. Men Husz vægrede sig fremdeles for at tilbagekalde; han kunde for sin Samvittigheds Skyld ikke afsværge, hvad han dog maatte erkjende som bibelsk Sandhed; hellere vilde han miste sit jordiske Liv, end ved sin Tilbagekaldelse give sin Menighed Grund til Forargelse og bringe sin Sjæl i Fare. Undertiden overfom der ham Frygt og Uengstelse for den forestaaende grusomme Død; da var den hellige Skrift hans Trøst, især Martyrhistorierne i Markabæernes Bøger og Forjættelserne om den Naadelønnens Salighed, som venter den, der er tro indtil Enden. Saaledes skriver han: „Hint Frelserens Ord er mig til stor Trøst: Salige ere I, naar Menneffene hade Eder, og naar de forstøde Eder og bespøtte Eder og forsthyde Eders Navn som ondt for Menneffens Sønns Skyld. Glæder Eder paa den sam-

me Dag og springer af Fjrd! Thi se, Ederes Løn er stor i Himlen." Og paa et andet Sted skriver han: „O trofaste Kristus, antag dig vor Svaghed; thi uden dig formaa vi ikke at gjøre Noget — idetmindste ikke at gaa en grusom Død imøde. Giv os et usorfærdet Hjerte, den rette Tro, et fast Haab og en fuldkommen Kjærlighed, at vi taalmodig og med Glæde for din Skyld tør hengive vort Liv.“

Som hans Tanker ofte dvælede i det Fjerne hos den kjære Menighed ved Bethlehems-Kapellet, saaledes vare de ogsaa hyppig rettede mod de kommende Tider, og jo mere truende og uundgaaelig Døden traadte ham for Dine, desto større blev hans Visshed om, at, om han selv personlig skulde ligge under i denne Strid, saa vilde dog Andre træde frem i hans Sted og føre Kampen for den evangeliske Sandhed til Seier. Han blev til en Profet, hvem Herren i Fængslets mørke Rum lod glædes ved lyse Syn ind i Fremtiden. Hus havde tidligere som Prædikant i Bethlehems-Kapellet ladet Kirkens Bægge smykke med Afbildninger fra Kristi Liv. „Jeg saa engang i Drømme,“ skriver han til sin Menighed, „hvorledes man vilde forstyrre alle Billeder af Kristus i Bethlehems-Kapellet, og de bleve ogsaa ødelagte. Da stod jeg den følgende Morgen og saa flere Malere, som havde gjort det meget, meget skjønnere. Saaledes haaber jeg, at Kristi Liv, som af mig i Bethlehems-Kirken er bleven af malet i Menneskenes Hjertes, maa blive malet af flere Prædikanter, som er bedre end jeg, og derover vil jeg glæde mig. En anden Gang ytrede han (under Hentydning til sit Navn Hus, der betyder „Gaas“): „Gaa-

sen er en svag Fugl, de have fanget den i sine Snyger; men andre Fugle, stærke Orne og Falke, skulle komme og gjøre deres Efterstræbelser til Intet. Thi“, fortsætter han, „jo mere Sandheden bliver undertrykt, desto klarere lyser den frem. Prester, Skriftkloge og Farisæere, Herodes og Pilatus og Jerusalems øvrige Indvaanere have fordømt Sandheden og overgivet den til Døden og begravet den. Men den opstod og besejrede Alle og opvakte i sit Sted tolv nye Prædikanter.“ Eignende profetiske Udtalelser forekomme oftere i de Breve, som han skrev fra sit Fængsel.

Smidlertid nærmede sig den afgjørende Dag. Gud kronede den trofaste Stridsmand med den Martyrkrone, som han saa ofte havde længtet efter; thi hans Død var et levende Vidnesbyrd om den Tro, som overvinder Verden.

Lørdag den 6te Juli, Hus's Fødselsdag, samlede Koncilet sig til et Generalmøde i Kostnig's Domkirke. Keiseren var ogsaa tilstede. Under Messen maatte Hus som en Kjætter staa udenfor Døren. Først ved Prædikenens Begyndelse blev han ført for sine Dommere; han paahørte Prædikenen liggende paa Knæ under inderlig Bøn. Dens Text var: „For at Syndens Regeme skal blive tilintetgjort, forat vi ikke længere skulle tjene Synden“ (Rom. 6.), med hvilke Ord Katholikerne søgte at forsvare, at de lod de saakaldte „Kjættere“ brænde. Tredive Sætninger, som vare udtagne af hans Skrifter, bleve nu oplæste og fordømte. Hus kunde ikke holde sig for flere Gange at afbryde Oplæsningen og paany forsvare sig mod de Beskyldninger, der bleve reiste mod ham. Smidlertid blev han snart

bragt til Taushed. Han bad da saaledes: „O Herre Jesus, det er dit Ord, som fordømmes af denne Forsamling; det er til dig, jeg raaber, til dig, der mishandlet af dine Fiender befaler dig i din Faders, den retfærdige Dommers, Haand. Dette gjorde du, forat vi, naar vi vandre i dine Fodspor, ogsaa skulle paafalde dig som en Fader, naar vi lide uretfærdig.“ Under sit Forsvar hentydede han til Keiserens Leidebrev, og idet han talte, vendte han sig om og saa alvorlig paa Keiser Sigismund, der rødmede. Derpaa blev Kirkens høitidelige Fordømmelsesdom udtalt over ham. Da den var oplæst, faldt han paa Knæ og bad høit: „Herre Kristus, tilgiv mine Fiender, eftersom du ved, at jeg af dem falskeligen er bleven anklaget, tilgiv dem for din store Barmhertigheds Skyld.“

Nu beredte Biskopperne sig til paa en høitidelig Maade at støde ham ud af den geistlige Stand. Han blev isørt fuldt presteligt Skrud, og efterat han endnu engang under Taarer havde erklæret, at han ikke kunde tilbagefalde, bleve de hellige Klædningsstykker et for et revne af ham, idet der over hvert blev udtalt en Forbandelse. Han bar denne Skjændsel med sin sædvanlige Sagtmodighed i Tanken paa al den Spot og Haan, som den Herre Kristus var Gjenstand for; i det Hele stod Billedet af den lidende Kristus ham bestandig for Dinene. Da man berøvede ham Kalken, som man ogsaa havde givet ham i Haanden, samtidig med, at man isørte ham Prestedragten, med disse Ord: „Vi tage Frelsens Kalk fra dig, du fordømte Judas“, svarede han: „Men jeg har den Tillid til Gud og min Frelser Jesus Kristus,

at Frelsens Kalk ikke vil blive tagen fra mig; thi jeg har det sikre Haab, at jeg endnu idag skal drikke af den i Guds Rige.“ En Papirhue med Indskriften: „Dette er en Erkekjæter“ og bemalet med Dævleansigter blev sat paa hans Hoved; han fandt sig rolig heri, idet han tænkte paa den Herre Jesus, der bar den forsmædelige Tornekrone. Endelig stødte Biskopperne ham ud af Kirken, idet de sagde: „Vi overgive din Sjæl til Dævlen!“ „Men jeg overgiver, Herre Jesus, min af dig gjenløste Sjæl i dine Hænder“, svarede han og saa stille og fredfuldt mod det Hvie.

Nu havde „Kirken“ fuldbragt sin Gjerning, og den Fangne blev paa Keiserens Befaling overgivet til Pfalzgrev Ludvig af Baiern til Udøvelse af Dommen.*) Medens Konciliet fortsatte sit Møde, blev Husz under Ledsaagelse af en uhyre Folkemasse ført ud af Staden. Underveis standfede hans Bevogtere, da de gik forbi det erkebiskopelige Palads, forat han kunde se Jlden, der fortærede hans Bøger. Med et roligt Smil saa han opad og gik videre. Da han var kommen til Ketterstedet, kastede han sig ned og bad høit, naar den 31te og 51te Salme. Derpaa blev han isørt op paa Baalet og bunden fast til Pælen. „Jeg bærer villig og gjerne disse Baand for Kristus, der bar endnu haardere Baand“, sagde han. Allerede stod han til Halsen omgiben af Halm og Træspaaner, da Rigsmarschallen von Pappenheim i Keiserens Navn endnu engang op-

*) Civilmagten laa saaledes under Pavekirkenes Nag og maatte være dens lydige Tjener, naar det gjaldt at udrydde Kristi Sandhedsidner. Se Joh. 16,2. Neb.

fordrede ham til at tilbagefalde sine Vildfarelser. Men Huf svarede: „Hvilke Vildfarelser skulde jeg tilbagefalde, naar jeg ikke ved af nogen? Thi jeg ved, at hvad jeg falskeligen er bleven beskyldt for, det har jeg aldrig tænkt paa; men min Prædikens fornemste Maal har været at lære Menneffene Omdendelse og Syndernes Forladelse i Overensstemmelse med Jesu Kristi Sandhed og de helige Fædres Fortolkninger; derfor er jeg beredt til at dø med en glad Sjæl.“

— Jlden blev antændt. Man hørte Huf tre Gange synge med høi Røst: „Jesuz, du den levende Guds Søn, forbarm dig over mig!“ Da drev et Vindstød Flammerne lige mod hans Ansigt, og Røgen kvalte ham efter en kort Dødskamp.

Da Jlden havde gjort sin Gjerning, blev Asken samlet og strøet i Rhinen.

Huf's Ven, Hieronymus af Prag, rammes 11 Maanedes senere af den samme Skjæbne. Efterat han

først af Dødsfrygt havde gjort en Tilbagefaldelse, men derpaa for det samlede Koncil havde beklaget dette og med glimrende Betsalenhed aflagt Bidnesbryd for den evangeliske Sandhed, blev Dødsdommen affagt over ham. Han døde paa Baalet ligesom sin elskede Ven og Lærer og med den samme Troens Freidighed midt i Døden.

Nu betegner en Mindestøtte foran Kostnig's Port det Sted, hvor for over 460 Aar siden de to Blodvidner erholdt Marthyrkronerne for sin frimodige Bekjendelse af Evangeliet.

Efterretningen om Huf's og Hieronymus's Død vakte den voldsomste Gjæring i deres Fædreland. Bøhmerne gjorde Oprør mod den mædreste Keiser Sigismund, og der brød løs den saakaldte Husiterkrig, der i omtrent 20 Aar satte Bøhmen og dets Nabolande i Stræk og Angst. Men Huf's evangeliske Udsæd har velsignet Frugt iblandt hans Fædrelands fromme Kristne, de bøhmisk-mærkiste Brødre.

Et Farvel.

[Onsdag den 21de Juni sidstleden var der Slutningsfest ved Luther-College i Decorah. Af en kort Beretning derom i „Decorah-Posten“ skal vi tillade os at anføre følgende: „Prof. Larsen udtalte sin hjertelige Tak til alle Disciple og til Lærerne, som har arbejdet sammen med ham i længere eller kortere Tid. I Særdeleshed takkede han Professorene Bothne og Breda, som nu skal tage Afsted. Disse udtalte ogsaa sin Tak til Skolen i det Hele og dens Bestyrer i Særdeleshed og beklagede at maatte forlade den.“

Sit Farvel udtalte Prof. Bothne i

følgende smukke Vers, som vi ligeledes astrykke efter „Decorah-Posten“. Prof. Breda agter sig tilbage til Norge. Prof. Bothne har overtaget Redaktionen af Bladet „Norden“ i Chicago, da Pastor Hande er fratraadt paa Grund af svækket Helbred. Saa meget til nødvendig Underretning. „For Hjemmet“ vil ogsaa saa Lov til at sige de Vortdragende et venligt Farvel og Tak! Red.]

Først gaar jeg paa min Afstedsvei
Med takfuldt Hjerte ind til Dig,
Du første Mand paa Skolen,

Som ofret har dens trange Kaar
Din bedste Kraft fra Aar til Aar,
Hver Dag omkaps med Solen.

Hvad du har virket, strævet, stridt,
Hvad du har bedet, slidt og lidt
I Livjens Bog staar skrevet,
Men uden Dig, Du gjæve Mand,
Det Lys ei brændte i vort Land,
Som Skolen her er blevet.

Saa hyder jeg til Afsked Haand
Til ham, vor Skoles gode Mand, —
Jeg Pastor Koren gjæster.
For mig han var, hvad knapt han ved,
Vort Colleges Sambittighed,
Den Præst blandt tusend Præster.

Erværdig, høi som Fjeldets Tind,
Dig den han stadig peger ind
I Herrens hje Himmel,
Om han paa Lærerstevnet staar,
Hvad heller han en Fader gaar
Blandt Skolens unge Brimmef.

Dg vandrer videre jeg hen
Blandt Skolens ældre, yngre Mænd,
Min første Tanke iler
Til ham, den største, som den nød,
Men nu i Gravens stille Skjød
Paa Paaste-Haabet hviler.

Fer, brave Mænd og Brødre, som

Med mig hver Dag til Arbeid kom,
Jeg dernæst rækker Haanden;
For hvert et venligt Ord, I gav,
For hvert et Bink, hver Støttestav
Jeg takker glad i Aanden.

Vi stod her sammen lig en Ring
Dg lagde frem de bedste Ting,
Som nogen af os kjendte.
Vort Folk vi gjerne løfte vil
Dg lyse for det ved den Fld,
Som her med Haab vi tændte.

Hos Jer, Disciple, som jeg fik,
I mangt et lyst og takksomt Blik
Min Lærreløn jeg høstede.
Naar jeg var bange i mit Kald
Dg blueedes ved Feil og Fald,
Jer Tillid mildt mig trøstede.

Gud signe Jer! I store, smaa,
Som nu, saa og, naar I skal gaa
Med Ordets Himmelgave
I Syd, i Nord, i Øst, i Vest
At hyde Folket ind til Fæst
I Herrens store Have.

Dg du, som vandred paa vor Jord
Med Livsens Brød, med Livsens Ord,
Dig, Kriste, vi paakalder!
Hold over Skolen her Din Haand
Dg fyld den med Din Helligaand,
Indtil dens Mure falder!

Reise i Mellemasien

fra Teheran gjennem den Turkmanste Orken ved Østkysten af det Caspiske Hav til Chiwa, Bochara og Samarland,

fuldført i Aaret 1863

af

German Vambéry,

Medlem af det ungariske Academi i Pesth, der betroede ham denne videnskabelige Sænbelse.

Forfatterens Forord.

Jeg er født 1832 i Ungarn i Duna-Szardahely i Presburger Comitaten. Dreven af en særlig Tilbøielighed til at lære fremmede Sprog, havde jeg i Ungdommen hølet med forskjellige europæiske og asiatiske Tungemaal. Først var det Østens og Vestens brogede Literatur, der frydede mig, senere søgte jeg mig tiltrukken af selve Sprogens gjensidige Forhold, og intet Under derfor, at jeg isølge Reglen „nosce te ipsum“ (s: kjend dig selv) i Særdeleshed sæftede mit Blik paa mit eget Sprogs Slægtstam og Udspring.

At det ungariske Sprog hører til den altaiske Stamme, ved Enhver, men om det er til den finske eller tatariske Gren, er et Spørgsmaal, der endnu venter paa sin Afgjørelse. Dette Spørgsmaal, der af nationale og videnskabelige Grunde er os Ungarere magtpaaliggende, var Hovedbeveæggrundene til min Reise i Østerlandene, idet jeg vilde lære den Slægtstabsgrad mellem det ungariske Sprog og de tyrkiske-tatariske Mundarter, som de theoretiske Studiers svage Glas allerede havde vist mig, nøie at kjende ved praktisk Studium af de levende Sprog. Først reiste jeg til Konstantinopel, hvor et fleraarigt Ophold i tyrkiske Huse i Forbindelse med hyppige Besøg i islami-

ske Skoler snart gjorde mig til Tyrk, ja endog til Efendi. Senere drog Udviklingen af mine lingvistiske Forsninger mig hen til fjernere Steder, og da jeg vilde tiltræde min Reise til Mellemasien, fandt jeg det raadeligst at beholde Efendi-Egenskaben og reise som Østerlænder.

Hvilket Maal jeg forfulgte paa mine Vandringer fra Bosporus til Samarland, er det derfor let at indse. Geologiske eller astronomiske Forsninger laa udenfor mit Fags Omraade og var endog en Umulighed i det Derwisch-Incognito, som jeg maatte antage. Mit Blik var i Hovedsagen sæftet paa de Folkeslag i Mellemasien, af hvis sociale og politiske Forhold, Karakter, Sæder og Sikke jeg har søgt at give et svagt Omrids i disse Blade. Geographi og Statistisk har jeg, for saavidt min Fordannelse og Omstændighederne tillode det, aldrig tabt af Syn, men som det største Udbytte af min Reise maa jeg dog stedse betragte mine philologiske Erfaringer, som jeg efter en modnere Udarbejdelse skal forelægge for den videnskabelige Verden. Disse Erfaringer, og ikke nærværende Blade, maa ogsaa betragtes som Frugten af en Reise, paa hvilken jeg flere Maaneder ad Gangen vankede om, indhyllet i Pjalter, uden de nødvendige Næringsmidler og stadigt svævende i

Fare for at lide en kvalfuld Død. Vel kan man maasse have Føie til at bebreide mig Ensidighed, men paa den anden Side bør det gamle „non omnia possumus omnes“ (i: vi ere ikke Alle istand til Alt) heller ikke glemmes ved et i et helt Aar forfulgt Maal.

Da jeg altsaa er fremmed paa den Mark, som jeg betræder ved Offentliggjørelsen af disse Memoirer, har jeg maasse begaaet mange Feil i Fremstillingen eller Valget af Stofset. Det Incognito, hvortil de mellemasiatiske Forhold nødsagede mig, kunde have givet rigeligt Stof til at fordoble Antallet af disse Blade, og jeg vil ogsaa forbeholde mig en yderligere og udsørligere Beskrivelse, men det forekom mig for Diebliffet hensigtmæssigt at meddele det Seede og Hørte simpelt og ligefremt, saa længe Indtrykkene endnu vare friske. Om dette er Lyffets mig, drager jeg næsten selv i Tvivl; Læsere og Kritikere kunne maasse finde Meget at dadle, og man vil maasse finde, at mine Erfaringer ere en for ringe Pris for de overstaaede Besværligheder; men jeg beder dog, at man ikke vil glemme, at jeg kommer fra et Land, hvor det er en Uforstømmethed at høre, en Forbrydelse at spørge, og en Dødsynd at skrive Noget op.

For at undgaa Afbrydelser i Fortællingen har jeg delt denne Bog i to Afdelinger. Den første Afdeling bestaar af Beskrivelsen af min Reise fra Teheran til Samarkand og tilbage, hvorimod den anden indeholder de Jagttagelser, jeg kunde anstille om Mellamsiens Geographi, Ethnographi og politiske og sociale Forhold*). Jeg

*) Foreløbig er det kun den første Del, som agtes meddelt i „For Hjemmet“. Red.

haaber, at Læseren vil skjenke begge Afdelinger samme Opmærksomhed; thi ligesom jeg paa min Reise tilbagelagde Strævinger, som ingen Europæer før havde betraadt, saaledes behandle mine Jagttagelser Gjensstande, som enten slet ikke eller kun lidet ere blevne tidligere beskrevne. I Tydskland, den philologiske Videnskabs Hjem og Bugge, vil min Samling af den dischagataiske eller østtyrskiske Ordstat sikkert blive mere paaagtet; men jeg smigrer mig dog med, at disse Blade heller ikke ville blive overseede af det Folk, af hvis Midte vort Aarhundredes største Geograph*) er udgaaet.

Besth, i December 1864.

Bamberg.

Om Forfatterens Personlighed findes i Maanedsskriftet „Fra alle Lande“, der har indeholdt Brudstykker af nærværende Reisebeskrivelse, følgende nærmere Oplysninger:

„Bamberg's Fader var en fattig Bonde, som døde, medens han endnu var Barn; Moderen sendte Drengen til en protestantisk Skole, og neppe 15 Aar gammel kom han derfra til Presburg for selv at bane sig Vej: han levede af at undervise Slovakske Koffkepiger i Ungarsk, søgte selv Skolerne og tilegnede sig endnu som Dreng de latinske, græske, franske, italienske, engelske, serbiske og kroatiske Sprog. Kummerlig maatte han ernære sig, samtidig med at belære sig;

*) Vi antage, at Forfatteren hermed figter til Englænderen (eller egentlig Skotlænderen) Sir Robert James Murchison, født 1792, død 1871, fra 1851 til 1871 (med Afbrydelser) Præsident for „det kongelige geografiske Selskab i London“. Red.

endelig fandt han i 1854 en Plads paa et Kontor i Slavonien, men forlod snart dette og begav sig lige til Konstantinopel. Hensunken i største Glendighed, traadte han her med Forsæt over til Islam for at komme ind i den islamitiske Præstestands Skole og der grundig lære dens Sprog, dens Religion og dens Sæder. Tyve orientalske Sprog skaffede han sig Kjendskab til, saa at han tiltrak sig Tyrkernes Opmærksomhed, især da han skrev det Tyrkiske som en Indfødt. Trin for Trin steg han fra Tjeneste til Tjeneste, indtil han endelig endte som Sekretær med betydelige Indtægter hos Fuad-Pacha. Han læste og beivarede alle Statskrifter, havde Udgang til alle Arkiver, benyttede Leiligheden i rigt Maal og gjorde den lærde Verden bekendt med mange værdifulde Fund, — men en Dag forsvandt Bambery fra Konstantinopel og tabte sig imellem Mængden af Tiggermunke“.

[Efter sin Tilbagekomst fra Asien er Bambery ansat som Professor ved Universitetet i Pesth i Ungarn; han har udgivet flere sprogvidenskabelige Verker af stort Værd, da han for Tiden er den fornemste Autoritet, hvad de turanske Sprog angaar. Af Aviserne har vi seet, at han iaar ventedes til Kjøbenhavn, hvor han agtede at holde Forelæsninger. Hvor dan det hænger sammen med hans „Overgang til Islam“ (Muhamedanismen) har vi ikke kunnet finde Rede paa, men af hans Optræden blandt de muhamedanske Fanatikere ser man, at han simpelthen spillede muhamedansk Tiggermunk for under denne Forklædning at kunne trænge ind i de mellemasiatiske Despoters Løvehuler; til Trods for sin Sprog-

dygtighed og sit udmærkede Stuepilfertalent kom han flere Gange i Livsfare. — Flere af de Egne, som han gjennemvandrede ere senere komne under russisk Scepter, men Folket og Sædnerne er uden Tvivl endnu omtrent usforandrede; i Folketslagnes Opdragelses-Stole er tyve Aar ikke nogen lang Tid, allerhelst blandt Muhamedanerne i Mellemasien. Red.].

I.

Fra Tæbris til Teheran. — Ankomst til Teheran og Modtagelse hos det tyrkiske Gesandtskab. — Persisk og tyrkisk Levemaade. — Europæiske Gesandtskaber og Europæere i Shahens Tjeneste. — Ferruch Chan og Belgiens, Preussens og Italiens Gesandtskaber. — Derat og Hindringerne for Fortsættelsen af min Reise. — Afslugt til Schiras.

Den, der i Midten af Juli Maaned har reist i Persien, vil vide, hvor glad man er over at have tilbagelagt Strækningen mellem Tæbris og Teheran. Den udgjør kun femten, eller om man vil tretten Karavanestationer; men hvor strækkelig træet bliver man ikke, naar Omstændighederne nøde En til at træde langsomt afsted paa et belæstet Muldyr under en brændende Sol og midt igjennem denne tørre, kummerfulde Egn, der er et Udtryk for næsten hele Persien. O, bitter er Stuffelsen, naar man iforveien har studeret Persien i Saadi, Chafani og Hafis, men endnu langt bitrere, naar man i lang Tid har levet sig ind i de skønne Phantasier i Goethes „West-östlicher Divan“, i Victor Hugos „Orientales“, eller i Thomas Moores herlige Billeder. Først to Stationer fra Teheran faldt det vor Dschilodar ind at forandre vore Dagmarscher til Nattemarscher; men ogsaa dette havde sin uheldige Side, da Persiens kjølige Aftener

indbøde meget stærkt til at sove, og Dyrenes langsomme Skridt gjøre samme Virkning som en Bugge, saa at man virkelig maa holde sig godt fast, ja ofte endog lade sig binde, for ikke af Morpheus at blive kastet ned paa de skarpe Smaasten. Østerlænderen, der er vant til denne bestandige Plage, sover helt sødt paa hvilken som helst Sadel paa Heste, Kameler, Muldyr og Æsler, og det skaffede mig stedse muntre Dieblikke at se en lang, opløben Perser med sine lange Klædningsstykker ligge udstrakt paa et kort Æsel; Fødderne synes næsten at røre ved Jorden, og støt tende Hovedet paa det taalmodige lille Dyr's Nakke, tilbagelægger Perseren ganske roligt flere Stationer i Søvn. Den Gang havde Nøden, „Kunstens Moder“, endnu ikke givet mig tilstrækkelig Undervisning, og medens de fleste af mine Reisesæller rede blidt sovende ved Siden af mig, havde jeg Tid nok til at studere Kerwantusch's og Perwin's (Svovstjernens) Bane og saa stedse med Utaalmodighed hen mod den Kant, hvor Suheil (Orion) og Sitare Subby (Morgenstjernen) skulde dukke frem og bebude den nær forestaaende Morgen; thi da skulde Stationen naaes og mine Videlser høre op.

Fintet Under derfor, at jeg den 13de Juli 1862 nærmede mig den persiske Hovedstad som en halvt kogt Fisk. I en Afstand af to engelske Mile gjordes der Holdt ved Bredderne af en Bæk for at lade Dyrene drikke. Ved denne Standsning vaagne mine Reisesæller, og medens de endnu gæde sine Dine, viste de mig det i Nordost for os liggende Teheran. Jeg saa mig om og bemærkede paa den Kant en blaalig Røg, der

udvidede sig i lange Striber og hist og her lod en lyfende Kuppel komme til Syn. Først senere, da dette Skør efterhaanden forsvandt, fik jeg den Nydelse at se Daryl Ghilase. Herredømmets Sæde, som Perserne kaldte det, ligge foran mig i hele dets nøgne Kummerlighed.

Jeg holdt mit Indtog gjennem Derbaze No og skal ikke saa snart glemme, hvilken Møje jeg havde med at bane mig Vej mellem de med Halm, Byg og persiske og europæiske Vareballer belæssede Æsler, Kameler og Muldyr, der trængte sig mellem hinanden ved Indgangen til Porten. Læggende Benene op paa Sadelen under mig og, ligesom enhver Anden, brøslende: „Chaberdar! Chaberdar!“ (Bariko) til alle Sider, lykkedes det mig tilsidst at trænge ind i Byen. Med ikke ringe Møje drog jeg gennem Bazaren og var virkelig meget glad ved at naa det tyrkiske Gesandtskabspalads uden at have lidt nogen Legemsbeskadigelse.

Hvad jeg som Ungarer, hvem det ungarske Akademi havde sendt i et videnskabeligt Grinde til Mellemasien, havde at bestille i det tyrkiske Gesandtskabspalads, vil den ærede Læser kunne indse, dersom han har læst Fortalen til disse mine Memoirer, og jeg anmoder ham om at læse den, uagtet Fortalen i Almindelighed af Mange betragtes som noget unyttigt Løi, som det næsten ikke er Umagen værd at læse. Hajdar Efendi, som den Gang var Portens Gesandt ved det persiske Hof og idligere i samme Egenkab havde gjort Tjeneste i Petersborg og Paris, havde jeg allerede kjendt i Konstantinopel; men jeg havde alligevel taget nogle Breve fra hans bedste Venner med, og stolende

paa Tyrkernes ofte prøvede Gjestfrihed, var jeg temmelig vis paa at finde en god Modtagelse og betraadte derfor Gesandtskabspaladset som mit tilkommende Opholdssted. Da de Herrer allerede vare flyttede til deres Sailsat (Sommerbolig) i Dischiser, otte engelske Mile fra Teheran, skiftede jeg blot Klæder, og efter at have undt mig nogle Timers Hvile til Erstatning for de søvnløse Nætter, satte jeg mig op paa et til Vandturen leiet Værel og befandt mig to Timer derefter imellem Gfendierne, som ietpragfuldt Silketelt vare hysfelfatte med et i mine Dine endnu prægtigere Middagsmaaltid. Baade Gesandten og Sekretærene modtog mig paa det Allervenskabeligste; der gjordes hurtigt Plads til mig ved Bordet, og saa Dieblikke derefter vare vi allerede dybt inde i en Samtale om Stambul og dets Naturskønheder og Sultanen og hans Regjeringsformer. Man vederbægges ordentligt, naar man i Teheran kommer til at tænke paa Bøsporus, og det var ikke saa underligt, at der i Samtalens Løb anstilledes Sammenligninger mellem persisk og tyrkisk Levemaade. Følger man det første Indtryk, forekommer det poetisk berømte Jan En som en skræffelig Orken, Tyrkiet derimod En som et jordisk Paradis. Hos Perseren bemærkes vel et meget høfligt Væsen og en opvakt Forstand og Vitighed, som Osmanlien ikke har, men hos Osmanlien fandt jeg Oprigtighed og en ærlig Trohjertighed, som Perseren ikke besidder. Det er meget smukt, at Perserne have en høist poetisk Sands og en gammel Nationalkultur; men jeg anser det for langt smukkere, at Osmanlierne slittigere studere europæiske Sprog og efterhaanden

lægge sig efter Chemi, Physik og Historie.

Først den sildige Aften afbrød vor Underholdning, og de paafølgende Dage forestilledes jeg for de øvrige herbværende europæiske Gesandter. De Franstes Keisers Gesandt, Hr. de Gobineau traf jeg i en kjedelagtig Have i et lidet Telt, hvor der var skræffelig varmt; nær havde jeg sagt: Vøn som forsklydt; hvad have Frankmændene at søge i Persien? Mr. Alison boede bekvemmere i den af hans Regjering kjøbte Have i Gulahet; han var meget venlig mod mig, og jeg havde ofte Anledning til ved hans gjestfrie Bord at drøfte det Spørgsmaal, hvorfor de engelske Befuldmægtige overalt udmærke sig fra deres Standsfæller ved Pragt og Hyggelighed. Foruden det europæisk-diplomatiske Korps, foresandt jeg dengang i Teheran flere franske og italienske Officerer og en østerrigsk Ingeniørofficere, R. v. Gasteiger, der stode i Shahens Tjeneste og oppebare en temmelig anseelig Lønning. Disse Herrer havde, som jeg hørte, villet udrette Meget og ogsaa besiddet den dertil fornødne Dygtighed, men vare blebne fuldstændigt standsede i deres Virksomhed ved Persiens hystemløse Regjering og Persernes lumpne Rænter. Ferruch Chan gjorde sin Rundreise i Europa for ret at gjøre vore Kabinetter det begribeligt, hvor magtpaaliggende det var Perserne at træde ind i Statskoncerten og bad overalt, at man vilde række en hjælpsom Haand til, at de saa snart som muligt kunde komme i Besiddelse af hint vidunderlige Elixir, som man kalder Civilisation. Vore europæiske Ministre vare godmodige nok til at skjenke Hr. Fer-

ruch Chan, der bar et langt Stjæg, lange Klæder og en høi Beltshue, ubetinget Tiltro; ja hele Europa troede virkelig, at Persien nu vilde europæisere sig; Skarer af Officerer, Kunstnere og Haandværkere droge derhen, ja man gik endnu videre og skyndte sig at besvare Shahens overordentlige Gesandts Høflighedsvisit, og det Altsammen fordi man betragtede Persien som en Regjering og vilde vise det vedbørlig Være. Saaledes saa man det lille Belgien med ikke ubetydelige Omkostninger sende en Gesandt til Persien, for at han skulde slutte Handelspagter, studere Handelsforhold og gjøre, hvem ved, hvilke andre Kunststykke. Han kom, men jeg tror neppe hans første Beretning til hans Ministerium begyndte med „veni, vidi, vici,“*) og endnu mindre tror jeg, at han har mindste Lykt til at besøge „det skjønne Persien“ endnu en Gang. Efter Belgien kom Preussen; men den lærde Diplomat, Baron von Minutoli, hvem denne Sendelse betroedes, maatte desværre lade sit Liv. Løften efter Kundskab drev ham til Sydpersien, og kun to Dage rejser fra det „himmelske Schiras“ (som Perserne kalde det) faldt han som et Offer for den forpestede Luft. Han hviler nu i denne By bagved Tacht, nogle hundrede Skridt fra Hafis og Saadi.

Noget efter min Ankomst ankom ogsaa det nye Kongerige Italiens Gesandtskab, det talte over tyve Personer og var delt i en diplomatisk militær og en videnskabelig Afdeling. Dets Niemed ere stedse vedblevne at være en Hemmelighed for mig; om dets Modtagelse kunde jeg fortælle Meget, men dette ville vi hellere

gjemme til en anden Gang og nu bestjefte os med Forberedelserne til vor Reise.

I det tyrkiske Gesandtskabspalads befandt jeg mig altsaa ved mine Belgjøreres Forekommenhed i en Stilling, som ikke passede sig for en tilkommende Tiggerdervish; men denne Betvæmmelighed var mig oprigtigt imod, og jeg vilde været tilbøielig til efter ti Dages Hvile i Teheran strag at fortsætte min Reise over Mesched og Herat, hvis Hindringer, for hvilke jeg allerede tidligere havde frygtet, nu ikke vare traadte i Veien for mig. Allerede da jeg forlod Konstantinopel, havde jeg gjennem Dagspressen faaet Underretning om den Krig, som Dost Moammed Chan førte med sin Svigersøn og tidligere Basal i Herat, Sultan Ahmed Chan, fordi denne var bleven ham utro og havde stillet sig under Shahen af Persiens Overhøiighed. Vore europæiske Blade forekom mig at overdrive Sagen, og den hele Historie kunde ikke indjage nogen synderlige Frygt; jeg betragtede den ikke som en Hindring og tiltraadte min Reise. Men her i Teheran, hvor jeg var toogtredivende Dags rejser fra Krigsskuepladsen, maatte jeg til min Beklagelse erfare, at Krigen i hine Egne virkelig havde afbrudt al Samsfærdsel, og at ikke en eneste Karavane og endnu mindre nogen enkelt Rejsende siden Beleiringens Begyndelse var kommen fra eller til Herat. Ikke engang Persere vovede at sætte Liv og Gods paa Spil, men endnu betænkeligere vilde det være for en Europæer, hvis fremmede Ansigtstræk sikkert vilde vække Opsigt i hin vilde asiatiske Egn, da Synet af ham endog i Fredstider er den mistroiske Niterlænder paaafaldende, og han nu, hvis han antoges for en Speider, al-

*) „Seg kom og saa og vandt“, — Cæsars Beskrivelse af en hurtig endt Krig. Reb.

deles bestemt vilde blive hugget ned af Afgbanerne. Alt dette begyndte at blive mig klart, og jeg overbeviste mig snart om Umuligheden af under saadanne Omstændigheder for Diebliffet at fortsætte min Reise, og for heller ikke at komme midt om Vinteren til Bochara i Mellemasiens Ørkener, besluttede jeg at udsætte den til næste Marts. Da havde jeg den smukke Aarstid for mig, og de politiske Forhold, som nu spærrede Herat, Porten til Mellemasien, vilde maaske da være hævede.

Det var i Begyndelsen af Septem-ber, at jeg bødte mig for denne Nød-

vendighed, og den ærede Læser vil jagtens indse, hvor ubehageligt det var for mig at tilbringe fem til sex Maaneder i et Land, som kun havde en underordnet Interesse for mig, og hvorom der allerede er skrevet saa meget Mesterligt. Ikke for at studere Persien, men for at unddrage mig fra en i Fremtiden skadelig Kolsighed forlod jeg halvt om halvt som Derwisch de gæstfrie Tyrker, drog over Ispahan til Schiras og havde derved i det mindste den Nydelse, at jeg fik de saa ofte beskrevne Mindesmærker om gammel iranisk Kultur at se. (Fortf.)

Mærkelige Træk af Myrernes Liv.

(Ved Læa—H.)

Som Supplement til hvad der i „Naturens“ Dobbelthefte 8, 9 Side 141 (1880) meddeles om Myrernes Husdyr, samt til hvad der før er meddelt om Myrernes Sands i forskjellige Retninger: at leve i ordnede Samsfund, bygge regelmæssige „Byer“, føre Krige efter Plan, dyrke Jorden o. lign., kan her ansøres nogle Træk, der vise, at disse smaa kloge Dyr heller ikke er ganske fremmede for, hvad vi kalde Ingeniørvidenskab, samt at de i en forbausende Grad er begavede med Pligtfølelse, og at de heller ikke mangle Gutmælselse eller Evne til at meddele sig.

Dr. Zinccum beretter, at den agerdyrkende Myre i Texas frigjør Pladsen foran Indgangen til sin „By“ for alle Væxter og Ujævnheder og brotlægger derefter Omraadet med Sand eller fint Grus. Under tørre

Var lægges det ganske plant; men indtræder en Regntid ophøies Midten af det nævnte Omraade til en liden Høi, der forhindrer Regnvandet fra at trænge ind i Myrens med megen Kjærlighed omfattede Hjem. — En anden Art Myre, der ogsaa forekommer i Texas, anlægger Brønde i sin „By“ eller i dennes umiddelbare Nærhed, for at den altid kan have friskt Vand til Husbehov. En Gang traf man saaledes to slige Brønde med faste Vægge, hvilke gik 30 Fod i Dybden, før Vandet naaedes. Den ene af disse Brønde var 6 Tommer, den anden 12 Tommer i Diameter. Den samme brøndgravende Myre bygger ogsaa i Forhold til sin Størrelse uhyre Veie, som i Regelen er 2 Tommer bred og undertiden indtil 100 Fod lange. Disse Veie bygges i den Hensigt at forbinde Byen med

et eller andet Sted, der har rigere Tilgang paa Føde. Hindrer en altfor frodig Græsbevæxt eller noget lignende disse energiske Smaaøfener fra at fortsætte Beiarbeidet, trænge de hen under Jorden til det bestemte Sted. Dr. Vincicum omtaler saaledes, at en Landmand i sin Have ved et Tilfælde fandt en Mængde af disse Myrer beffjæstige med at fortære nogle Bæxter. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Dyrene kom fra en paa den anden Side af en liden Bugt liggende Tue, idet de tog Veien over en Stok, som tilfældigvis var bleven liggende tværs over Bugten. Stoffen blev trukken op paa det tørre, og dermed trædes Planterne beffjæstede mod de smaa Hærjere. Det varede imidlertid kun nogle faa Dage, saa kom de atter tilstede for paanht at fortsætte det afbrudte Festmaaltid, men denne Gang ud af et Hul i Jorden, hvilket — til Landmandens store Overraskelse — viste sig at være en Tunnel, som Myrerne havde gravet fra Tuen henunder Bugten og op i Haven, flere hundrede Fod. Udenfor Tuen laa en nylig opkastet Jordhaug, bestaaende af samme Jordslag som Bunden under Bandet.

Det er en bekjendt Sag, at Myren før lader sig dræbe, end den afstaar fra at forsvare sit Hjem. Latreille fortæller, at den friiske Stridsfælle af sin Mund gyder en Draabe paa den saarede Lemlæstede Følehorn. Vincicum har fundet, at de vagthavende, — der altid findes ved Indgangen til den agerdyrkende Myres Tue, — naar et Reguveir pludselig indtræffer, aldeles tilstoppe Nabningerne med sine egne Kropper og vedblive dermed, indtil Faren er over. Man vil bedre vurdere disse Dyrs Bligt-

trofskab, naar man lægger Mærke til, at de er overordentlig sølsomme for Vand, hvorfor ogsaa samtlige vagthavende efter Reguveirets Dphør i Regelen er døde.

At Myrerne har en udpræget Huskommelse, kan man forstaa deraf, at de gjenkende hinanden efter lang Tids Skilsmisse. Man kan blandt Andet erfare dette, om man frastiller en Myretue en Del, der sættes under en Glasflotte og fjernes, medens den øvrige Tue faar være i det Frie. Om man efter fire Maaneders Forløb atter flytter den frastilte Myrefamling hen i Nærheden af den gamle Tue og fjerner Glasflotten, saa vil Myrerne strax sætte sig i Forbindelse med hinanden, og det glade Gjenstyn ytrer sig i gjensidige Kjærtegnelse med Følehornene og Kjæberne. Man har iagttaget, at de frigjorte Fanger i formelig Triumf er blevene førte ind i sit gamle fælles Hjem.

Blandt de mange Exempler paa Tilværelsen af et Myrefprog vil vi fremføre et meget slaaende. Svensken Kalm melder saaledes: En Krukke, indeholdende en sød Bædste, hensattes paa et tilgængeligt Sted i et Rum, som ofte gjæstedes af Myrer. Krukken blev naturligvis stormet uden Dphold. Den blev derfor flyttet bort, og, efterat alle i den foresundne Myrer har plukket ud, ophængtes den i en Snor under Taget, midt i Rummet. Imidlertid var en enkelt Myre bleven igjen inde i Krukken. Efterat den havde forbisjet sig om, at ingen anden Udvei gaves, krøb den op efter Snoren, langs hen under Taget, ned efter Væggen, ud gennem det aabne Bindu o. s. v. til Hjemmet. Inden en halv Time viste sig den ene Trop Myrer efter den anden at

rykte ud fra Tuen ind i Rummet til Krukken, samme vanstfelige Bei, som nylig var tilbagelagt af det ensomme lille Dyr. Til og fra Krukken gik fra denne Stund regelmæssige Tog, som ikke endte, før Krukken's Indhold var fortæret. („Naturen.“)

Røverflottet.

(Af Christoph Schmid.)

Der var engang en Kulbrænder, som hedte Herman. Han boede i en Hytte et Stykke oppe i Fjeldet. Dalen nedenfor var trang og indesluttet af mørke Aase, og bagom disse hævede sig igjen Fjelde med skinnende hvid Sne paa Toppen. Gjennem Dalen randt en liden Elv; om Vaaren, naar Sneen smeltede i Fjeldene, blev den strid og fossede og rev med sig Stene, Træer og Alt, som kom i Veien for den. Foruden Kulbrænderhytten var der ikke andet Spor af Mennesker at se end nogle udhugne Trin i Fjeldet og en Klop, som var lagt over Elven der, hvor den var smalest.

Lidt længere borte i Dalen var et gammelt Stenbrud. Det var næsten overgroet af Buske og Slyngeplanter, men hist og her lyfte det endnu i Stenen. Paa en Høide ikke langt derfra havde i gamle Dage staaet et Røverflot, hvoraf der ikke var Andet igjen end nogle halvt nedfaldne Mure og et Taarn.

I denne Udørken var næsten aldrig et Menneske at se. Harer og Raadhyr streifede gennem Dalen, om Middagen, naar Solen stod højest paa Himlen, kom ofte en Hjort fra Skoven og drak af Elven.

Herman var flittig til at hugge Bed og havde Kulmile paa flere Ste-

der i Skoven. Hedevig, hans Kone, stelte i Huset og spandt. De havde to Børn, Rudolf og Mariane. Deres Arbeide var at paaøse Gederne og en liden Faareflokk, som var Familiens hele Rigdom. Saa fattige de vare, savnede de dog intet, og Børnene mente, at intet Sted i Verden kunde være deiligere end deres egen Dal.

Børnernes største Glæde var at freise om paa Fjeldet og i Skoven. De kjendte alle de høilændte og solbare Flækker, hvor Jordbærene først bleve modne, og de vidste godt, hvor der var mest Blaabær og Lyttebær at finde. Naar Mariane fandt en ny og sjelden Blomst, tog hun den med for at vise den til Fader og Moder, og Rudolf var ofte ude tidligt om Morgenen og fiskede Ørret i Elven, som han bragte Moderen til Middag.

I den gulagtige Verstifer i Stenbrudet fandtes mange Forsteninger af Planter, Blade og Blomster. Af disse havde Rudolf samlet en Mængde, og naar der en sjelden Gang kom Reisende til Dalen, hød han dem frem, og de Penge, han fik for dem, gav han Faderen.

Aldrig var Rudolf gladere, end naar han om Aftenen, efter at Gæderne vare komne i Hus, fik Lov at

gaa ud i Stoven til Kulmilen og blive hos Faderen om Natten. Enten laa han da inde i Barhytten og sov, eller han sad ved Milen og snakkede med Faderen. Derfra kunde de se Nøverslottet, og naar alt var mørkt i Stoven, stod Taarnet og lyfte i Aftenjolen.

„Det skulde være morsomt“, sagde Rudolf engang, „at vide, hvorledes det ser ud inde i det gamle Slot. Naar jeg engang gaar saa langt med Gjederne, vil jeg prøve paa at komme op der og se mig om.“

„Gjør ikke det“, sagde Faderen, „de gamle Mure ere skrøbelige, det kunde let gaa dig galt.“

„Men hvorledes er det gaaet til“, spurgte Rudolf, „at Slottet er blevet saaledes ødelagt?“

Faderen fortalte ham nu mange gruelige Historier om den onde Riddere, som havde boet der. Han havde plyndret og røvet og slaaet Folk ihjel, saalænge til Straffen kom over ham, han selv maatte bøde med Livet, og Slottet blev brændt. Tilsidst sagde Faderen: „Saaledes gaar det altid. Onde Mennesker have ikke Fremgang mere end en Stund. De ere ligesom Græsset paa Murene deroppe, det tørres snart op. Taarnet staar der for at minde os om, at Gud straffer Synden.“

Andet Kapitel.

En Dag, da Rudolf var ude med Gjederne, kom han i Nærheden af Stenbrudet. Medens Gjederne sprang omkring mellem Stenene og nappede af Buxtene, gav han sig til at lede efter Forsteninger, som han pleiede. Med Et hørte han Roget, som pib og klynkede. Han undreder paa, hvad det kunde være, og fandt tilsidst

en Røveunge, som var styrtet ned imellem Stenene og ikke kunde komme op igjen paa nogen Kant.

Rudolf havde ondt af Dyret og vilde hjælpe det. Han lod sig glide ned i Hullet, tog Røven under Armen og kløb op igjen med den. Han vidste ikke, hvad det var for et Dyr og tog den med hjem for at spørge Faderen.

„Det er en Røveunge“, sagde Faderen, „den er vist ikke mere end to Maaneder gammel. Den ser ud, som om den var nær ved at sulte ihjel.“

Gutten fortalte, hvor han havde fundet den. „Saa er det intet Under, at den ser usel ud“, sagde Faderen. „Det var godt, at du fandt den.“ Moderen satte en Skaal Gjedemælk for den, og det varede ikke længe, før den havde slukket i sig hver Draabe.

Røven blev snart saa tam, at Rudolf kunde lege med den. Naar han satte sig til at spise, kom Røven ogsaa og satte sig ved Siden af ham og ventede paa at faa en Bid med, og den fulgte ham overalt som en liden Hund.

Men Tyvearten stak snart frem hos Mikkel. En Dag stjal han en Kylling og drog den bagom Gjærdet, hvor han sad og gjorde sig tilgode med den, da Moderen kom over ham. Hun gav sig til at skrige høit og stjænde paa Tyveknegten. Faderen tog en tyk Kjæp og v. lde banke ham, og det havde seet galt ud 'or Mikkel, hvis ikke Rudolf havde tippet og bedet for ham saa længe, indtil han slap. Men bort skulde han, jagde Herman, slyg en Tyveknegt fik ikke Lov til at være i Huset.

Dagen efter kom Smeden fra nærmeste Landsby og skulde hente et

Læs Kul. Han fik Lyft til at eie Ræben; Smaagutterne hjemme vilde blive glade i den, sagde han. Rudolf syntes, han kunde ligesaa gjerne give den bort, den fik jo alligevel ikke Lov til at blive i Huset, og saa gav han den til Smeden. Denne lovede, at Rudolf skulde faa Noget igjen af ham en anden Gang, lagde et Røb om Halsen paa Mikkel, bandt den fast til Kjærrelæssæt og førte saa afsted. Mikkel maatte dilte med, saa nødig han vilde; det hjalp ikke, hverken at den hoppede til Siden, eller at den lagde sig flad ned paa Beien. Rudolf stod i Døren og saa efter Kame-raten, og da den var borte, gav han sig til at græde.

Faderen trøstede ham, saa godt han kunde. „Havde det ikke været for Moders Kyllinger“, sagde han, „saa skulde han nok faaet Lov til at blive hos dig.“

Tredie Kapitel.

En Dag gik Rudolf med Gjederne paa Høiden, hvor Slottet stod. Om Aftenen, da han skulde hjemover, fandte han en Gjed. Han ledte efter den paa alle Kanter og fløv et langt Stykke opover Fjeldet. „Kanskje er den kommen ind imellem de gamle Mure“, tænkte han, „og kan ikke finde ud igjen. Det skulde være morsomt at komme deryp og se, hvorledes der ser ud.“ Han mindedes nok, at Faderen havde sagt, han ikke maatte gjøre det, men han mente, det kunde vel ikke være saa farligt, naar han saa sig vel for; og han fløv saa længe, til han var lige under Muren.

Noget Bort var der ikke, den laa i Grus for længe siden. Hvor han vendte sig hen, saa han mosgroede Mure og store nedstyrte Stene mel-

lem Træer og Buske. Det høie Taarn stod lige foran ham; den øverste Del var styrtet ned, men der var endnu en liden trang Bort, som han gik ind ad. Her var den samme Odelæg-gelse som udenfor, men det var endnu skumlere og uhyggeligere, og Rudolf vendte om og vilde gaa ud igjen. I det samme fælte han, at Jorden gav sig under ham, og Stenene rullede over hverandre og rev Buske og Træer med sig, og han sank ned, ligesom i en Brønd.

Der laa Rudolf i Kjælderens under Taarnet. Han var ikke kommet til Skade, men han var halbdød af Angst. Det var umuligt for ham at komme op igjen, Høiden var altfor stor, og Murene omkring ham vare glatte, saa der ikke var Fodfæste at faa. Padder og Orme, som havde ligget mellem Stenene, krøb og hvilede omkring ham. Han skreg høit paa Hjælp, men Skriget døde hen mellem Murene, og ingen hørte ham.

Medens han sad der og græd, saa han op til Himlen, som skinnede saa klar og blaa over ham. „Gode Gud“, sulkede han, „du alene høier og ser mig, hjælp du mig i min Nød. Jeg har været ulydig mod mine Forældre, men tilgiv mig denne Gang, saa skal jeg vogte mig herefter.“

Smidlertid blev det mørkt, og Maanen kom frem og skinnede gjennem Abningen i Muren. Rudolf hørte Strig og Tuden og saa noget underligt Sort, som svævede frem og tilbage. Nu mindedes han alle de Spøggelshistorier, han havde hørt om Røverflottet, og Angsten blev saa stor, at han hverken kunde røre sig eller se i Beiret. Han bad til Gud af sit inderste Hjerte og sagde: „Gode

Gud Fader, vær du hos mig og frels mig!"

Til sidst sovne han og sov til det blev Morgen.

Fjerde Kapitel.

Rudolf var glad, da han vaagnede og saa, at det var lyst. Solen skinnede paa Bustene, som hang ned fra det øverste af Taarnet, og Smaafuglene kom og satte sig paa Murkanten og kikkede ned til ham og sang og kvadrede. „Det er ingen Sag for Jer at synge og være glad“, sagde Rudolf, „havde jeg Binger, som I har, saa skulde jeg ikke blive her længe, men flyve hjem til Fader og Moder. Ak, hva' mon de tænke, naar de se,

at jeg ikke kommer hjem?“ Og nu græd han igjen.

Det led mod Middag, og Rudolf, som ikke havde spist siden forrige Dag, mærkede, at han var dygtig sulten. Han havde lidt Brød og Gedeost i Tassen, det spiste han, men da han var færdig med det, meldte Tørsten sig. „Ak, Herre Gud!“ sagde han, „skal jeg da sulte og tørste ihjel her, uden at noget Menneſte ved, hvor der er bleven af mig? Ak, kjære Jesus, hjælp mig!“

Han søgte sig saa mat og træt, saa han ikke kunde holde sig opreist, men lagde sig ned med Hovedet mod en Sten. (Sluttes.)

Blandinger. — Nyt og Gammelt.

Elektrisk Belysning eller Gasbelysning? er Titelen paa et smukt udstyret og af særdeles tydelige Afbildninger ledsaget Skrift, der i disse Dage er blevet udgivet af Artillerikaptein V. Edsberg paa den Gyldendalske Boghandels Forlag. Forfatteren, der allerede for et Par Aar siden har udgivet et mindre Skrift om den elektriske Belysning, og som har opholdt sig i Paris under den elektriske Udstilling ifjor, giver i det foreliggende Arbejde et Bidrag til Bedømmelsen af en Række til dels endnu omtvistede Spørgsmaal og en Orientering over, hvorledes man rundt om i Verden har stillet sig til de forskjellige Systemer, samt en Veiledning med Hensyn til de Omkostninger, de elektriske Belysningsanlæg ville foranledige paa sine store offentlige Pladse, i Gader, paa

Jernbaner, ved Havne, i store Verksteder og Bibliotheker. Der meddeles udførlige Beretninger om, hvorledes Forsøgene med de af Jablochkoff, Brush, Siemen, Maxim, Swan og Cromton, udførte Lamper og Maskiner ere faldne ud; Belysningen ved Havnen i Rouen, i Clevelands Park, paa forskjellige franske Banegaarde, paa Skitelerbanen i Wien, i Hippodromen i Paris, Carels Støberier, forskjellige Bibliotheker, Spindrier osv. skildres, og hele den Fremgangsmaade, der er fulgt ved Anlægget, fremstilles. De meddelte Beregninger, Sammenligninger med Gaspriserne, fotometriske Maalinger m. m. give en Række praktiske Vink, og ved Meddelelserne om de Verksteder, der ere oprettede for at tilveiebringe det betydelige Apparat, som udkræves til den elektriske Be-

lysning, samt om de Selskaber, der have dannet sig forat gjennemføre de enkelte Systemer eller for at udnytte de erhvervede Patenter, angives der Adresser eller navnes de Repræsenter, disse Selskaber have her i Landet. Man faar i det hele taget af Kapt. Edsbergs Meddelelser et levende Indtryk af det umaadelige videnskabelige Arbejde, der for Tiden udføres paa hele dette Omraade, af den Sum af Intelligens og praktisk Dygtighed, der her virker sammen, og den store Fremtid, der aabenbart er forbeholdt den nye Belysning. De Spørgsmaal, der dreie sig om Belysning af det Indre af Huse, og som selvfølgelig nærmest vække det store Publikums Interesse, omhandles i et særegt Afsnit, hvor de Glødelamper til smaa Rum, der ere opfundne og konstruerede af Edison, Swan, Maximé, Lane, Fox og Sawyer etc., blive beskrevne og afbildede. Kaptein Edsberg stiller Edisons Glødelamper et meget gunstigt Horoskop. Han giver derhos forskjellige interessante Meddelelser om det store Anlæg, ved Hjælp af hvilket Byen Newyork i den nærmeste Fremtid vil blive forsynet med en fuldstændig elektrisk Belysning(?), ligesom om de Forsøg, Edison har foretaget for at konstruere hensigtsmæssige Lamper til Oplysning af Minegalerier. Paa dette Omraade følger Videnskabsmændenes spændte Interesse den store Opfinders Forsøg. Edison har for at opløse Minegalerier anbragt sin Glødelampe vendt nedefter i en storre Glasfløkke, som udelst fyldes med Vand og ophænges i Minegangen. Ledningstraadene føres ind i Glasfløkken paa en saadan Maade, at de Steder, hvori de sættes til Lampen, komme under Vandet saa at man undgaar enhver Fare for Explosion. Ikke mindre interessante ere forskjellige Meddelelser om det af Edison konstruerede Kontrolapparat for Brug af elektrisk

Lys og de Akkumulatører, der ere blevne konstruerede af forskjellige Videnskabsmænd, og ved Hjælp af hvilke man opsamler Elektricitet, saaledes som man opsamler Gas i Gasometre. Kaptein Edsberg giver sluttelig et kort Resumé af de af Dr. Bjerknes i Christiania foretagne videnskabelige Forsøg, der ikke alene give Bidrag til Forstaaelsen af Elektricitetsens Væsen, men ogsaa tegne til at blive af megen praktisk Betydning.

(Mgbl.)

„Buggestue“. I Kjøbenhavn har man i den sidste Tid oprettet en saafaldt Buggestue, hvorom „Filanthropist Ugeblad“ meddeler følgende:

De Regler, som ere vedtagne ved Børns Optagelse i Buggestuen ved St. Stefans Kirke ere:

„1. Mødre, som ønske at aflevere sine Børn, der ere under to Aar, i Buggestuen, maa mindst 3 Dage forud anmelde det, og give deres Navne, Bopæl etc. De ville da, efter den forudgaaende Undersøgelse, blive underrettede, om Barnet kan modtages. Naar Tilladelse er givet, saa kunne de vedblive at bringe Barnet, indtil de saa anden Bæstid.

2. Buggestuen er aaben fra Kl. 5½ om Morgenen til Kl. 8 om Aftenen.

3. Naar et Barn under et Aar afleveres om Morgenen, betales der 25 Dre; for et Barn over et Aar og under to Aar betales 40 Dre (1: 12 norske Skilling.)

4. Hvis det forkommes at afhente et Barn inden Kl. 8 Aften, saa erlægges der hertilgere 10 Dre for hver Time, der er begyndt efter at Kloffen er slaaet.

5. Hvis det hænder sig, at et Barn efterlades mere end 24 Timer, uden at der er steet nærmere Aftale derom, da anmeldes og afleveres Barnet til Politiet.

6. Tiden regnes efter St. Stefans Taarnuhr.

Ovenstaaende gjælder kun for Ugedagene. Hvorvidt Børn kunne modtages om Søndagene vil senere blive afgjort."

Maryland er opfaldt efter den engelske Dronning Henriette Marie, Karl den Førstes Gemalinde, som af Kongen og Hoffet sædvanlig kaldtes „Queen Mary“. Karl den Første gav Lord Baltimore Brev paa nævnte Territorium i Aaret 1632. Efter denne Lord har Byen Baltimore faaet sit Navn.

Dødsdommen over Præsidentmorderen Charles Guiteau blev erkeveret den 30te Juni sidstleden, idet han da blev hængt i Fængelsgaarden i Washington i Distriktet Columbia. Han kom ikke til endelig Erkjendelse af sin Synd, men vedblev til det Sidste at paaastaa, at han var Guds udvalgte Redskab til at rydde Præsident Garfield afveien.

Gaader og Opgaver.

No. 201. (Charade). Mit Første er en Fugl, mit Andet er en Fugl, og det Hele er en Fugl. (Aagot; „For Ungd.“)

Behag at bemærke. Subskribenter paa „For Hjemmet“, der have betalt for indeværende Aar, kunne faa sig følgende Bind tilsendte enten for sig selv eller til hvilkensomhelst Adresse her i Landet til vedspøiede Priser, nemlig: 18de Bind („Pater Clemens“ og Gustaf Vasas Historie) for 50 Cents; 19de Bind („6 Aar blandt Indianerne“ en ung Piges Historie m. m.) for 50 Cents; 20de Bind (Nordvestpassagens Opdagelse, mange mindre Fortællinger) for 50 Cents; 21de og 22de Bind (hele Aargangen 1881, Familien Helbringen m. m.) for \$1.00; 21de Bind alene (Halvdelen af Familien Helbringen, meget andet Læsestof) for 40 Cents; 23de Bind (Peter Paul Bergerio, Anna Kofs, Skovduen, Skjult i Gud m. m.) for 80 Cents, — Alt, saa langt det rækker. Naar Beløbet er under \$1.00, kan man sende Stamps, men forsigtigt indlagte, saa de ikke klæbe sammen. Dette turde være en bekvem Leilighed for Belyndere af Bladet til at gjøre det bekjendt i nye Kredse; derved vilde de ogsaa hjælpe Udgifveren til at blive af med et Rest-Oplag, som forhaabentlig kunde gjøre Nytte, hvis det blev læst.

Abr.: A. Thronsen.

Box 1014, Decorah, Iowa.

 Den omtalte større Fortælling begynder i No. 14.

Indhold: Johan Hus. — Et Farvel. — Reise i Mellemasiens. — Mærkelige Træk af Insekternes Liv. — Røverslottet. — Blandinger. — Gaader.

R. F. Gibson,
JUSTICE OF THE PEACE,
INSURANCE, COLLECTING AGENT, REAL ESTATE.

Office in Adams Block, Winnebago St., DECORAH, IOWA.

G. R. WILLETT,
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidfler etc.
Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt
Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Værktøi, Bygningsmaterialier,
saafom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.
Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,
Hatte og Huer, Støbler og Sko etc. etc.
Sydenden af Water Street = = = Decorah, Iowa.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Rammer, Lister, Albums, Fliiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc
Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retucheres af den udmærkede Retuchør, Hr. Eugene Austin. Aflæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerhs Drugstore,
Decorah, Iowa.

Norfolk Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broen
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af **Neder Jensen.**
 Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

99 Cent Store 99

Det smukkeste Udvalg af Galanteri-Varer i Decorah, passende til Bryllups- og Høitidspræfenter og en elegant Samling af sølvplatede Varer forefindes altid. Her er ogsaa det rette Sted til at kjøbe Stambøger (Autographs), Photograph-Albums, Baser, Toilet-Gjenstande, Lamper, Speile og musikalske Instrumenter. Billed-Hammer leveres efter Bestilling.

Agentur for Crown Sewing Machine.

A. N. Vance, Water St., Decorah, Ia.

PETER GJEMS,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works, tegner Abonnement paa „For Hjemmet“. De, som tegne sig paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

 Real Estate for Sale. I have for Sale Town property and improved Farms and can suit almost any kind of wants in this line. The said property is situated in and around the City of Decorah, Winnesheik Co., Iowa. Prices low and terms to suit purchaser.

Aply to
(13 t. f.)

E. P. Johnson,
Office in Adams Block, Decorah, Iowa.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

18de Bind, som blandt Andet indeholder den udmærkede Fortælling „Pater Clemens“ sendes portofrit for \$1.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Missionsberetningen „Sev Ar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00.

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rejsefortælling „Nordvest-Passagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt Læsestof, portofrit for \$1.00.

21de og 22de Bind (Aargangen 1881) har et meget afseende Indhold, deriblandt den udmærkede Fortælling „Familien Hællingen“, (der hos Boghandleren koster \$3 indbunden). Disse 2 Bind tilsammen portofrit for \$3

Alle 5 Bind til en Adresse pr. Ekspres \$4.00.

 Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør over 350 store Oktavsider, samt Titellblad og Indholdsregister.

Adresse: A. Thronsdjen,
Dr. 1014, Decorah, Iowa.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillen de bedste i Handelen. Lomme- og Stue-Uhre repareres smukt. Tæt ved Post Office, Decorah, Iowa.

For 10 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende „To ældgamle Sange fornødt“, nemlig Tolvtalvisen og Den guldne ABC, 8 for 50 Cts., 20 for \$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: A. Thronsdjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

Iver Larsen
sælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
I Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Læge.
Decorah - - Iowa.

12te Mærgang af „For Hjemmet“
(21de og 22de Bind)

indeholdende den udmærkede Fortælling „Familien Hældringer“ samt 15 mindre Fortællinger, foruden meget andet interessant Læsestof, (24 Hefter, 720 store Sider) sendes portofrit for \$2 00. („Familien Hældringer“ koster alene omtrent \$3.00 i Bogladen.)

Adresse: **R. Thronsdien,**
Bog 1014, Decorah, Iowa.

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti ders billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister hæves paa Lager. Begravelser besørges.

Noale Rest-Exemplarer af

Socrates's Forsvarstale ved Platon

samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilfom men portofrit for 35 Cents.

Adresse **R. Thronsdien,** Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. **DECORAH IOWA**

**M. O. Teigen M. D.,
Norsk Læge og Chirurg,**

(Udeamineret fra University of New York City)

tilbyder herved Landsmænd i Decorah og Omegn sin Tjeneste. Videnskabelig og samvittighedsfuld Behandling garanteres. Kontor ovenover Madenstads Butik paa Winnebago St. ligeoverfor St. Cloud. Decorah Ia. Kontortid 9—12 A. M. 2—5 P. M. 9—14 p.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Alle Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maaned) og for en Termin i Forhold. Kost billig. Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren
Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg har fitret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenbyggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Insription feilsfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Dhr. J. W. Hoy og Thorvald Ropsland.
E. P. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføiet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Insription samt nærmeste Fragt-Office.

E. P. Haugen.

S. O. Wilson, Merchant Taylor,
Bekfsted tværs overfor Woolen Factory Store, Decorah,
Iowa. Et smukt Udvalg af Tøier til Klædninger jult
modtaget. Alt Arbeide garanteres.
23de Juli 1882. (13-24.)